

CTET MS L1 Telugu L2 English P2

Topic:- CDP_P2_CTET

1) Which of the following is a part of the domain of emotional development ?

- (1) Interpersonal Skills
- (2) Attention and Memory
- (3) Functioning of Body System
- (4) Perceptual and Motor Capacities

निम्न में से कौन से संवेगात्मक विकास का हिस्सा हैं ?

- (1) अंतर्व्यक्तिक कौशल
- (2) अवधान व स्मृति
- (3) शारिरिक प्रणाली की क्रिया
- (4) प्रतिबोधक और गतिक कौशल

[Question ID = 1][Question Description = S10_CDP_Q001]

- 1. 1 [Option ID = 1]
- 2. 2 [Option ID = 2]
- 3. 3 [Option ID = 3]
- 4. 4 [Option ID = 4]

2) Which factors determine and influence development of children ?

- (i) Heredity
- (ii) Physical environment
- (iii) Socio-cultural factors

- (1) (i) and (iii)
- (2) (i) and (ii)
- (3) (ii) and (iii)
- (4) (i), (ii) and (iii)

कौन से कारक बच्चों के विकास को निर्धारित व प्रभावित करते हैं ?

- (i) आनुवंशिकता
- (ii) भौतिक वातावरण
- (iii) सामाजिक-सांस्कृतिक कारक

- (1) (i) और (iii)
- (2) (i) और (ii)
- (3) (ii) और (iii)
- (4) (i), (ii) और (iii)

[Question ID = 2][Question Description = S10_CDP_Q002]

- 1. 1 [Option ID = 5]
- 2. 2 [Option ID = 6]

3. 3 [Option ID = 7]
4. 4 [Option ID = 8]

3) **Assertion (A) :** Motor co-ordination of children is not important for learning at the school.

Reason (R) : Learning and development are independent of each other.

Choose the **correct** option.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) Both (A) and (R) are false.

कथन (A) : स्कूल में सीखने के लिए बच्चों के गति कौशल का समन्वय महत्वपूर्ण नहीं है।

तर्क (R) : सीखना और विकास एक दूसरे से स्वतंत्र हैं।

सही विकल्प चुनें।

- (1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R) सही व्याख्या करता है (A) की।
- (2) (A) और (R) दोनों सही हैं लेकिन (R) सही व्याख्या नहीं है (A) की।
- (3) (A) सही है लेकिन (R) गलत है।
- (4) (A) और (R) दोनों गलत हैं।

[Question ID = 3][Question Description = S10_CDP_Q003]

1. 1 [Option ID = 9]
2. 2 [Option ID = 10]
3. 3 [Option ID = 11]
4. 4 [Option ID = 12]

4)

What is the role of family and peers in the development and socialization of children in middle school ?

- (1) Both have no role.
- (2) Family does not have any role; peers have a significant role.
- (3) Peers do not have any role; family has a significant role.
- (4) Both have important though different roles.

माध्यमिक स्कूल में परिवार व समकक्षियों की बच्चों के विकास में क्या भूमिका है?

- (1) दोनों की कोई भूमिका नहीं है।
- (2) परिवार की कोई भूमिका नहीं है; समकक्षियों की महत्वपूर्ण भूमिका है।
- (3) समकक्षियों की कोई भूमिका नहीं है; परिवार की प्रमुख भूमिका।
- (4) दोनों की अलग-अलग परन्तु महत्वपूर्ण भूमिका है।

[Question ID = 4][Question Description = S10_CDP_Q004]

1. 1 [Option ID = 13]
2. 2 [Option ID = 14]
3. 3 [Option ID = 15]
4. 4 [Option ID = 16]

5)

A student is able to interpret the logic of a verbal statement without questioning the validity of the statement in reality. According to Piaget at which stage of cognitive development is the student ?

- (1) Formal operational stage
- (2) Pre-operational stage
- (3) Concrete-operational stage
- (4) Sensori-motor stage

एक विद्यार्थी शब्दिक कथन के तर्क को बिना वास्तविक परिस्थिति से सम्बन्धित किये विवेचित कर लेता है। पियाजे के अनुसार विद्यार्थी संज्ञानात्मक विकास की किस अवस्था में है ?

- (1) औपचारिक संक्रियात्मक अवस्था
- (2) पूर्व संक्रियात्मक अवस्था
- (3) मूर्त संक्रियात्मक अवस्था
- (4) संवेदी गामक अवस्था

[Question ID = 5][Question Description = S10_CDP_Q005]

- 1. 1 [Option ID = 17]
- 2. 2 [Option ID = 18]
- 3. 3 [Option ID = 19]
- 4. 4 [Option ID = 20]

6) As per Jean Piaget, children's thinking is _____ that of adults.

- (1) Qualitatively different from
- (2) Quantitatively different from
- (3) Inferior than
- (4) Superior than

जीन पियाजे के अनुसार, बच्चों की सोच वयस्कों _____ होती है।

- (1) से गुणात्मक रूप से भिन्न
- (2) से मात्रात्मक रूप से भिन्न
- (3) से कम
- (4) से बेहतर

[Question ID = 6][Question Description = S10_CDP_Q006]

- 1. 1 [Option ID = 21]
- 2. 2 [Option ID = 22]
- 3. 3 [Option ID = 23]
- 4. 4 [Option ID = 24]

7)

At which stage of Kohlberg's moral development do individuals believe that rules should involve mutual agreements and the rights of the individual should be protected ?

- (1) Instrumental purpose orientation
- (2) Punishment and obedience orientation
- (3) Social contract orientation
- (4) Good boy-good girl orientation

कोलबर्ग के नैतिक विकास के किस चरण में व्यक्तियों का मानना है कि नियमों में आपसी समझौते शामिल होने चाहिए और व्यक्ति के अधिकारों की रक्षा की जानी चाहिए?

- (1) यांत्रिक सापेक्षता अभिविन्यास
- (2) सजा और आज्ञाकारिता अभिविन्यास
- (3) सामाजिक अनुबंध अभिविन्यास
- (4) अच्छा लड़का-अच्छी लड़की अभिविन्यास

[Question ID = 7][Question Description = S10_CDP_Q007]

1. 1 [Option ID = 25]
2. 2 [Option ID = 26]
3. 3 [Option ID = 27]
4. 4 [Option ID = 28]

8)

In his _____ theory Lev Vygotsky proposed that learning is a process of co-construction of knowledge.

- (1) Behaviouristic
- (2) Socio-cultural
- (3) Information-processing
- (4) Psycho-dynamic

लेव व्यागोत्सकी ने _____ सिद्धान्त में प्रस्तावित किया कि सीखना ज्ञान के सह निर्माण की प्रक्रिया है।

- (1) व्यवहारवादी
- (2) सामाजिक सांस्कृतिक
- (3) सूचना के प्रसंस्करण
- (4) मनोगतिकी

[Question ID = 8][Question Description = S10_CDP_Q008]

1. 1 [Option ID = 29]
2. 2 [Option ID = 30]
3. 3 [Option ID = 31]
4. 4 [Option ID = 32]

9) An important classroom implication of Lev Vygotsky's theory is that :

- (1) Children should be expected to discover things completely on their own.
- (2) Children should be rewarded appropriately to increase desirable behaviour.
- (3) Children should be punished to decrease undesirable behaviour.
- (4) Children should be guided and assisted in their learning.

निम्न में से क्या लेव व्यागोत्सकी के सिद्धान्तों का उपयुक्त कक्षागत निहितार्थ है?

- (1) बच्चों से अपेक्षा रखनी चाहिए कि वे पूर्ण रूप से खुद से चीजों को खोज पाएँगे।
- (2) बच्चों में वांछनीय व्यवहार को बढ़ावा देने के लिए उन्हें इनाम देने चाहिए।
- (3) बच्चों में अवांछनीय व्यवहार को कम करने के लिए सजा देनी चाहिए।
- (4) बच्चों का सीखने में मार्गदर्शन व सहायता करनी चाहिए।

[Question ID = 9][Question Description = S10_CDP_Q009]

1. 1 [Option ID = 33]
2. 2 [Option ID = 34]

3. 3 [Option ID = 35]
4. 4 [Option ID = 36]

10)

Roma helps Jaspreet solve a crossword puzzle by giving prompts and cues gradually reducing her support as Jaspreet becomes better at it. This is an example of :

- (1) Scaffolding
- (2) Observational Learning
- (3) Multiple Intelligence
- (4) Cognitive conflict

रोमा, जसप्रीत को एक क्रॉसवर्ड पहेली सुलझाने में संकेत व इशारे देकर मदद करती है जब तक जसप्रीत उसे करने में बेहतर न हो जाए। रोमा का धीरे-धीरे कर अपनी मदद कम करना, निम्न में से किसका उदाहरण है?

- (1) पाड़
- (2) अनुकरण अधिगम
- (3) बहु बुद्धि
- (4) संज्ञानात्मक द्वंद्व

[Question ID = 10][Question Description = S10_CDP_Q010]

1. 1 [Option ID = 37]
2. 2 [Option ID = 38]
3. 3 [Option ID = 39]
4. 4 [Option ID = 40]

11)

Assertion (A) : In a progressive classroom the teacher should be diadactic and keep the children in control by maintaining 'pin-drop' silence.

Reason (R) : Children learn only when teachers exercise total control over them.

Choose the correct option.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) Both (A) and (R) are false.

कथन (A) : एक प्रगतिशील कक्षा में शिक्षिका को होना चाहिए और बच्चों को नियंत्रण में रखना चाहिए।

तर्क (R) : बच्चे तभी सीखते हैं जब शिक्षक उन पर पूर्ण रूप से नियंत्रण रखते हैं।

सही विकल्प चुनें।

- (1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R) सही व्याख्या करता है (A) की।
- (2) (A) और (R) दोनों सही हैं लेकिन (R) सही व्याख्या नहीं है (A) की।
- (3) (A) सही है लेकिन (R) गलत है।
- (4) (A) और (R) दोनों गलत हैं।

[Question ID = 11][Question Description = S10_CDP_Q011]

1. 1 [Option ID = 41]
2. 2 [Option ID = 42]
3. 3 [Option ID = 43]
4. 4 [Option ID = 44]

12)

Individuals with _____ are able to make connections based on their prior knowledge and are drawn to categorization, patterning, and relationships between ideas.

- (1) Logico-mathematical intelligence
- (2) Bodily-kinaesthetic intelligence
- (3) Interpersonal intelligence
- (4) Linguistic intelligence

_____ वाले व्यक्ति अपने पूर्व ज्ञान के आधार पर संबंध बनाने में सक्षम होते हैं और विचारों के बीच वर्गीकरण, पैटर्निंग और संबंधों को गहराई से देख पाते हैं।

- (1) तर्क-गणितीय बुद्धि
- (2) शारीरिक-गति संवेदनात्मकता बुद्धि
- (3) अंतर्व्यक्तिक बुद्धि
- (4) भाषाई बुद्धि

[Question ID = 12][Question Description = S10_CDP_Q012]

- 1. 1 [Option ID = 45]
- 2. 2 [Option ID = 46]
- 3. 3 [Option ID = 47]
- 4. 4 [Option ID = 48]

13)

A teacher's remark in a co-education class to boys, "Be brave and don't behave weakly like girls" would encourage :

- (1) gender equity
- (2) gender stereotyping
- (3) gender role flexibility
- (4) gender equality

सह-शिक्षा कक्षा में लड़कों के लिए एक शिक्षक की टिप्पणी, "बहादुर बनो और लड़कियों की तरह कमजोर व्यवहार मत करो" किसको बढ़ावा देगा ?

- (1) जेंडर समता
- (2) जेंडर रूढ़िवादिता
- (3) जेंडर भूमिका में लचीलापन
- (4) जेंडर समानता

[Question ID = 13][Question Description = S10_CDP_Q013]

- 1. 1 [Option ID = 49]
- 2. 2 [Option ID = 50]
- 3. 3 [Option ID = 51]
- 4. 4 [Option ID = 52]

14)

Which of the following are key characteristics of Continuous and Comprehensive Evaluation ?

- (i) It's primary objective is to segregate and label childrens.
- (ii) It provides opportunities for teachers to reflect on their pedagogy.
- (iii) It incorporates assessment as a part of learning.
- (iv) It helps to promote learning by inducing fear and anxiety.

- (1) (i) and (ii)
- (2) (ii), (iii) and (iv)
- (3) (ii) and (iii)
- (4) (i), (ii), (iii) and (iv)

निम्न में से कौन सतत् एवं समग्र मुल्यांकन के प्रमुख अभिलक्षण हैं?

- (i) इसका प्राथमिक उद्देश्य विद्यार्थियों का पृथक्करण व नामीकरण है।
- (ii) यह शिक्षकों को अपने शिक्षाशास्त्र पर मदद करने के अवसर देता है।
- (iii) यह मुल्यांकन को सीखने का हिस्सा मानता है।
- (iv) यह डर और चिंता पैदा करके सीखने को बढ़ाता है।

- (1) (i) और (ii)
- (2) (ii), (iii) और (iv)
- (3) (ii) और (iii)
- (4) (i), (ii), (iii) और (iv)

[Question ID = 14][Question Description = S10_CDP_Q014]

- 1. 1 [Option ID = 53]
- 2. 2 [Option ID = 54]
- 3. 3 [Option ID = 55]
- 4. 4 [Option ID = 56]

15)

Which of the following questions promotes critical thinking rather than mere recall of information ?

- (1) In which year was the last census held ?
- (2) Where was Mahatma Gandhi born ?
- (3) Who was the first President of India ?
- (4) How can democratic ideals be promoted in a society ?

निम्नलिखित में से कौन-सा प्रश्न समालोचनात्मक चिंतन को बढ़ावा देता है बजाए कि सूचनाओं के मात्र प्रत्यास्मरण को ?

- (1) आखिरी जनगणना किस वर्ष में हुई थी ?
- (2) महात्मा गाँधी का जन्म कहाँ हुआ था ?
- (3) भारत के प्रथम राष्ट्रपति कौन थे ?
- (4) समाज में लोकतांत्रिक आदर्शों को बढ़ावा कैसे दिया जा सकता है ?

[Question ID = 15][Question Description = S10_CDP_Q015]

- 1. 1 [Option ID = 57]
- 2. 2 [Option ID = 58]
- 3. 3 [Option ID = 59]
- 4. 4 [Option ID = 60]

16)

For successful inclusion of students belonging to disadvantaged groups the teachers should :

- (1) include aspects of their culture through various activities.
- (2) discourage them to take part in cultural activities and ask them to focus on studies.
- (3) encourage them to take part in cultural activities but not on studies.
- (4) gently ask the parents to enroll children in home tuitions.

वंचित समूहों के विद्यार्थियों के समावेशन को सफल बनाने के लिए, शिक्षकों को :

- (1) अलग-अलग प्रकार की गतिविधियों के माध्यम से उनकी संस्कृति के विभिन्न पहलुओं को शामिल करना चाहिए।
- (2) उन्हें सांस्कृतिक गतिविधियों में भाग लेने के लिए हतोत्साहित करना चाहिए और पढ़ाई पर ध्यान देने के लिए कहना चाहिए।
- (3) उन्हें सांस्कृतिक गतिविधियों में भाग लेने के लिए प्रोत्साहित करना चाहिए परन्तु पढ़ाई पर नहीं।
- (4) प्यार से उनके माता-पिता को उन्हें घर पर ट्यूशन पढ़ाने को कहना चाहिए।

[Question ID = 16][Question Description = S10_CDP_Q016]

1. 1 [Option ID = 61]
2. 2 [Option ID = 62]
3. 3 [Option ID = 63]
4. 4 [Option ID = 64]

17) A key pedagogical strategy to ensure inclusive education is :

- (1) Collaboration
- (2) Segregation
- (3) Negative discrimination
- (4) Labelling

समावेशी शिक्षा की प्रमुख शिक्षाशास्त्रीय रणनीति क्या है?

- (1) सहयोग
- (2) पृथक्करण
- (3) नकारात्मक भेद-भाव
- (4) नामीकरण

[Question ID = 17][Question Description = S10_CDP_Q017]

1. 1 [Option ID = 65]
2. 2 [Option ID = 66]
3. 3 [Option ID = 67]
4. 4 [Option ID = 68]

18)

A teacher should support inclusion of students belonging to disadvantaged groups by :

- (1) creating a classroom ethos where differences are accepted and every child is valued.
- (2) identifying children's academic abilities and always group children of same ability together.
- (3) segregation of children groups based on their caste.
- (4) promoting them to reproduce textbook knowledge even if it is meaningless to them.

एक शिक्षक को वंचित समूहों के विद्यार्थियों के समावेशन के लिए क्या करना चाहिए ?

- (1) एक ऐसी कक्षा-नीति का निर्माण करना चाहिए जहाँ पर वैयक्तिक भिन्नताओं को स्वीकारा जाए और प्रत्येक बच्चे को महत्व दिया जाए।
- (2) बच्चों की शैक्षणिक क्षमताओं की पहचान करके समान क्षमताओं वाले बच्चों के समूह बनाए जाएँ।
- (3) बच्चों को उनकी जाति के आधार पर अलग-अलग समूहों में बाँटा जाए।
- (4) उन्हें पाठ्यपुस्तक-आधारित ज्ञान का पुनरुत्पादन करने के लिए बढ़ावा दिया जाए, भले ही वह उनके लिए अर्थहीन हो।

[Question ID = 18][Question Description = S10_CDP_Q018]

1. 1 [Option ID = 69]
2. 2 [Option ID = 70]
3. 3 [Option ID = 71]
4. 4 [Option ID = 72]

19)

A child's intelligence test score shows that she is above average, she is regular and active in class. Her mathematics grades and writing skill is good but when given the task of reading loudly her performance is poor, the child is likely to have :

- (1) Dysgraphia
- (2) Dyscalculia
- (3) Dyslexia
- (4) Autism

एक बच्ची के बुद्धि परीक्षण के स्कोर यह दर्शाते हैं कि वह औसत से ऊपर है, वह कक्षा में नियमित तथा क्रियाशील है। उसके गणित के ग्रेड तथा लिखने का कौशल अच्छा है परन्तु जब उसे सुस्वर पाठन करने के लिये कहा जाता है तो उसका निष्पादन बुरा होता है। बच्ची में किसके लक्षण होने की संभावना है ?

- (1) डिसग्रफिया
- (2) डिसकैल्क्यूलिया
- (3) डिस्लेक्सिया
- (4) स्वलीनता

[Question ID = 19][Question Description = S10_CDP_Q019]

1. 1 [Option ID = 73]
2. 2 [Option ID = 74]
3. 3 [Option ID = 75]
4. 4 [Option ID = 76]

20) What is creativity ?

- (1) Ability to repetitively perform an action without being bored.
- (2) Ability to rote memorize long passages.
- (3) Ability to think divergently.
- (4) Ability to copy and imitate others as it is.

रचनात्मकता क्या है?

- (1) बिना ऊब के किसी कार्य को बार-बार करने की क्षमता
- (2) लंबे गद्यांशों को रटने की क्षमता
- (3) अपसारी ढंग से सोचने की क्षमता
- (4) दूसरों की नकल ज्यों की त्यों करने की क्षमता

[Question ID = 20][Question Description = S10_CDP_Q020]

1. 1 [Option ID = 77]
2. 2 [Option ID = 78]
3. 3 [Option ID = 79]
4. 4 [Option ID = 80]

21) How is learning looked at in a socio-constructivist perspective ?

- (1) As active and social in character.
- (2) The process of passive acquisition of knowledge.
- (3) Relatively permanent change in behavior.
- (4) Conditioning between the stimulus and response.

सामाजिक-रचनात्मक परिप्रेक्ष्य में सीखने को किस प्रकार देखा जाता है ?

- (1) सक्रिय और सामाजिक प्रक्रिया के रूप में
- (2) ज्ञान के निष्क्रिय अर्जन की प्रक्रिया
- (3) व्यवहार में अपेक्षाकृत स्थायी परिवर्तन
- (4) उत्तेजना और प्रतिक्रिया के बीच अनुबंध

[Question ID = 21][Question Description = S10_CDP_Q021]

1. 1 [Option ID = 81]
2. 2 [Option ID = 82]
3. 3 [Option ID = 83]
4. 4 [Option ID = 84]

22) _____ is an example of intrinsic motivation.

- (1) Studying to get first prize.
- (2) Learning to satisfy curiosity.
- (3) Completing work to get appreciation.
- (4) Coming first to get a bicycle.

आंतरिक अभिप्रेरण का उदाहरण क्या है?

- (1) प्रथम पुरस्कार पाने के लिए पढ़ना
- (2) अपनी उत्सुकता की संतुष्टि के लिए सीखना
- (3) सराहना पाने के लिए काम पूरा करना
- (4) साईकिल पाने के लिए प्रथम आना

[Question ID = 22][Question Description = S10_CDP_Q022]

1. 1 [Option ID = 85]
2. 2 [Option ID = 86]
3. 3 [Option ID = 87]
4. 4 [Option ID = 88]

23)

Assertion (A) : Effective teaching includes forming positive relationships with students and giving importance to their emotional needs.

Reason (R) : Emotions and learning are inter-related.

Choose the correct option.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) Both (A) and (R) are false.

कथन (A) : प्रभावी शिक्षण में छात्रों के साथ सकारात्मक संबंध बनाना और उनकी भावनात्मक जरूरतों को महत्व देना शामिल है।

तर्क (R) : भावनाएँ और सीखना परस्पर संबंधित हैं।

सही विकल्प चुनें।

- (1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R) सही व्याख्या करता है (A) की।
- (2) (A) और (R) दोनों सही हैं लेकिन (R) सही व्याख्या नहीं है (A) की।
- (3) (A) सही है लेकिन (R) गलत है।
- (4) (A) और (R) दोनों गलत हैं।

[Question ID = 23][Question Description = S10_CDP_Q023]

1. 1 [Option ID = 89]
2. 2 [Option ID = 90]
3. 3 [Option ID = 91]
4. 4 [Option ID = 92]

24) **Mastery oriented learners :**

- (i) Set learning goals.
- (ii) Believe that ability is stable and permanent.
- (iii) Set very easy or no goals.
- (iv) Seek help and support to facilitate their learning.

- (1) (i) and (ii)
- (2) (iii) and (ii)
- (3) (i) and (iv)
- (4) (iii) and (iv)

महारत उन्मुखी विद्यार्थी :

- (i) सीखने के लिए लक्ष्य तय करते हैं
- (ii) मानते हैं कि क्षमता स्थिर व स्थायी है
- (iii) बहुत ही आसान लक्ष्य करते हैं या कोई लक्ष्य तय नहीं करते हैं
- (iv) अपने सीखने को सुसाध्य करने के लिए दूसरों की सहायता व मदद लेते हैं

- (1) (i) और (ii)
- (2) (iii) और (ii)
- (3) (i) और (iv)
- (4) (iii) और (iv)

[Question ID = 24][Question Description = S10_CDP_Q024]

- 1. 1 [Option ID = 93]
- 2. 2 [Option ID = 94]
- 3. 3 [Option ID = 95]
- 4. 4 [Option ID = 96]

25) Questioning by children :

- (1) Should be ignored.
- (2) Should be punished.
- (3) Should not be allowed.
- (4) Should be encouraged.

बच्चों के द्वारा प्रश्न पूछने :

- (1) को नजरअंदाज करना चाहिए।
- (2) पर उन्हें सजा होनी चाहिए।
- (3) की अनुमति नहीं दी जानी चाहिए।
- (4) को प्रोत्साहित किया जाना चाहिए।

[Question ID = 25][Question Description = S10_CDP_Q025]

- 1. 1 [Option ID = 97]
- 2. 2 [Option ID = 98]
- 3. 3 [Option ID = 99]
- 4. 4 [Option ID = 100]

26) Students learn effectively when the teacher :

- (1) does not have any expectations from them.
- (2) has very low expectations from them.
- (3) does not give any autonomy to the students.
- (4) focuses on the processes of inquiry through discovery learning.

विद्यार्थी प्रभावी तरीके से तब सीखते हैं जब शिक्षक :

- (1) उनसे किसी प्रकार की अपेक्षाएँ नहीं रखते हैं।
- (2) उनसे बहुत कम स्तर की अपेक्षाएँ रखते हैं।
- (3) उन्हें किसी तरह की स्वायत्तता प्रदान नहीं करते हैं।
- (4) खोज-अधिगम द्वारा अन्वेषण की प्रक्रियाओं पर ध्यान देते हैं।

[Question ID = 26][Question Description = S10_CDP_Q026]

1. 1 [Option ID = 101]
2. 2 [Option ID = 102]
3. 3 [Option ID = 103]
4. 4 [Option ID = 104]

27)

During the teaching-learning process, children are constantly encouraged by the teacher to create new knowledge through exploration, games, and various practical activities. This is an example of :

- (i) A progressive classroom in which children have the opportunity to learn by doing and their active participation.
- (ii) A traditional classroom in which there is active participation of teacher rather than students in the teaching-learning process.
- (iii) A classroom in which the teacher focuses on child-centered methods of learning rather than textbook knowledge.
- (iv) A progressive classroom where the students are expected to be passive recipients of knowledge.

- (1) (i), (iii)
- (2) (i), (ii)
- (3) (iii), (iv)
- (4) (ii), (iv)

शिक्षण अधिगम प्रक्रिया के दौरान शिक्षक द्वारा बच्चों को लगातार नए अन्वेषण, खेल और विभिन्न व्यावहारिक गतिविधियों के माध्यम से नया ज्ञान के सर्जन के लिए प्रोत्साहित किया जाता है। यह उदाहरण है :

- (i) एक प्रगतिशील कक्षा का जिसमें बच्चों को करके सीखने का अवसर एवं उनकी सक्रिय भागीदारी है।
- (ii) परंपरागत कक्षा का जिसमें शिक्षण अधिगम प्रक्रिया में शिक्षक की सक्रिय भागीदारी है।
- (iii) एक ऐसी कक्षा जिसमें शिक्षक किताबी ज्ञान से अलग हटकर बाल केंद्रित विधियों से अधिगम कराने को महत्त्व देता है।
- (iv) एक ऐसी कक्षा जिसमें शिक्षक को अधिगम कराने के अन्य तरीकों की जानकारी नहीं है।

- (1) (i), (iii)
- (2) (i), (ii)
- (3) (iii), (iv)
- (4) (ii), (iv)

[Question ID = 27][Question Description = S10_CDP_Q027]

1. 1 [Option ID = 105]
2. 2 [Option ID = 106]
3. 3 [Option ID = 107]
4. 4 [Option ID = 108]

28)

Assertion (A) : While teaching diverse group of learners a teacher should not have any discussion regarding the social and cultural context of students.

Reason (R) : Social and cultural contexts do not play any role in learning.

Choose the correct option.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) Both (A) and (R) are false.

अभिकथन (A) : शिक्षार्थियों के विविध प्रकार के समूह को पढ़ाते समय शिक्षक को उनके सामाजिक और सांस्कृतिक संदर्भ के बारे में किसी भी तरह की चर्चा नहीं करना चाहिए।

तर्क (R) : सामाजिक और सांस्कृतिक संदर्भ अधिगम में किसी भी प्रकार की भूमिका नहीं निभाते हैं।
सही विकल्प चुनें।

- (1) (A) और (R) दोनों सही हैं और (R) सही व्याख्या करता है (A) की।
- (2) (A) और (R) दोनों सही हैं लेकिन (R) सही व्याख्या नहीं है (A) की।
- (3) (A) सही है लेकिन (R) गलत है।
- (4) (A) और (R) दोनों गलत हैं।

[Question ID = 28][Question Description = S10_CDP_Q028]

1. 1 [Option ID = 109]
2. 2 [Option ID = 110]
3. 3 [Option ID = 111]
4. 4 [Option ID = 112]

29) To facilitate deeper long lasting understanding amongst the students a teacher should :

- (1) Focus on memorisation of concepts.
- (2) Use the methods of direct instruction.
- (3) Make provisions for materials to facilitate learning by doing.
- (4) Make verbal presentations and discourage questioning by children.

छात्रों के बीच गहरी संप्रत्यात्मक समझ को विकसित करने के लिए एक शिक्षक को :

- (1) अवधारणाओं को याद करने पर ध्यान देना चाहिए।
- (2) प्रत्यक्ष निर्देश के तरीकों का उपयोग करना चाहिए।
- (3) संसाधन के लिए प्रावधान करना चाहिए जिससे करके सीखने को सुसाधित किया जा सके।
- (4) मौखिक प्रस्तुतिकरण करना चाहिए और बच्चों को प्रश्न पूछने से हतोत्साहित करना चाहिए।

[Question ID = 29][Question Description = S10_CDP_Q029]

1. 1 [Option ID = 113]
2. 2 [Option ID = 114]
3. 3 [Option ID = 115]
4. 4 [Option ID = 116]

Using diverse physical learning materials helps the children to make progression in learning concepts in the sequence of :

- (1) concrete to abstract
- (2) unfamiliar to familiar
- (3) higher-order to lower-order
- (4) complex to simple

विविध भौतिक शिक्षण सामग्री का उपयोग करने से बच्चों को सीखने की अवधारणाओं में किस क्रम में मदद मिलती है ?

- (1) ठोस से अमूर्त
- (2) अपरिचित से परिचित
- (3) उच्च-क्रम से निचले क्रम
- (4) जटिल से सरल

[Question ID = 30][Question Description = S10_CDP_Q030]

1. 1 [Option ID = 117]
2. 2 [Option ID = 118]
3. 3 [Option ID = 119]
4. 4 [Option ID = 120]

Topic:- MATH_P2_CTET

1)

If $\left(\frac{3}{5}\right)^{3p-2} = \left(\frac{9}{25}\right)^8 \times \left(\frac{3}{5}\right)^{-3}$, then the value of $2p + 1$ is :

- (1) 10
- (2) 11
- (3) 14
- (4) 15

यदि $\left(\frac{3}{5}\right)^{3p-2} = \left(\frac{9}{25}\right)^8 \times \left(\frac{3}{5}\right)^{-3}$ है, तो $2p + 1$ का मान है :

- (1) 10
- (2) 11
- (3) 14
- (4) 15

[Question ID = 31][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q031]

1. 1 [Option ID = 121]
2. 2 [Option ID = 122]
3. 3 [Option ID = 123]
4. 4 [Option ID = 124]

- 2) Four different bells ring at intervals of 6 seconds, 8 seconds, 12 seconds and 18 seconds, respectively. If these bells ring together at 9 : 00 am, then at what time will they ring together again ?

- (1) 9 : 00 : 48 am
- (2) 9 : 01 : 12 am
- (3) 9 : 01 : 24 am
- (4) 9 : 02 : 06 am

चार भिन्न-भिन्न घंटियाँ क्रमशः 6 सेकण्ड, 8 सेकण्ड, 12 सेकण्ड और 18 सेकण्ड के अंतरालों पर बजती हैं। यदि ये घंटियाँ एक साथ 9 : 00 am पर बजती हैं, तो वे पुनः एक साथ किस समय पर बजेंगी ?

- (1) 9 : 00 : 48 am
- (2) 9 : 01 : 12 am
- (3) 9 : 01 : 24 am
- (4) 9 : 02 : 06 am

[Question ID = 32][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q032]

- 1. 1 [Option ID = 125]
- 2. 2 [Option ID = 126]
- 3. 3 [Option ID = 127]
- 4. 4 [Option ID = 128]

- 3) The value of $4\frac{2}{7} + 3\frac{11}{13} + \frac{5}{9}$ is :

- (1) $8\frac{463}{819}$
- (2) $7\frac{563}{819}$
- (3) $7\frac{463}{819}$
- (4) $8\frac{563}{819}$

$4\frac{2}{7} + 3\frac{11}{13} + \frac{5}{9}$ का मान है :

- (1) $8\frac{463}{819}$
- (2) $7\frac{563}{819}$
- (3) $7\frac{463}{819}$
- (4) $8\frac{563}{819}$

[Question ID = 33][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q033]

- 1. 1 [Option ID = 129]
- 2. 2 [Option ID = 130]

3. 3 [Option ID = 131]
 4. 4 [Option ID = 132]

4) If

$$\begin{array}{r} \text{B A} \\ \times 6 \\ \hline \text{A 7 8} \end{array}$$

where A and B are digits, then :

- (1) A = 8, B = 4
 (2) A = 3, B = 6
 (3) A = 3, B = 7
 (4) A = 8, B = 6

यदि

$$\begin{array}{r} \text{B A} \\ \times 6 \\ \hline \text{A 7 8} \end{array}$$

है, जहाँ A और B अंक हैं, तो :

- (1) A = 8, B = 4
 (2) A = 3, B = 6
 (3) A = 3, B = 7
 (4) A = 8, B = 6

[Question ID = 34][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q034]

1. 1 [Option ID = 133]
 2. 2 [Option ID = 134]
 3. 3 [Option ID = 135]
 4. 4 [Option ID = 136]

5) Which digit will come at the ones place in the expression

$$(21467 + 31250 + 14205 + 60596)^3 ?$$

- (1) 4
 (2) 8
 (3) 2
 (4) 6

व्यंजक $(21467 + 31250 + 14205 + 60596)^3$ में इकाई का अंक क्या होगा ?

- (1) 4
 (2) 8
 (3) 2
 (4) 6

[Question ID = 35][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q035]

1. 1 [Option ID = 137]
 2. 2 [Option ID = 138]
 3. 3 [Option ID = 139]
 4. 4 [Option ID = 140]

6) If $0.25(4y-3)=0.05(10y-9)$, then the value $(7y-5)$ is :

- (1) 1.2
- (2) -1.2
- (3) 0.8
- (4) -0.8

यदि $0.25(4y-3)=0.05(10y-9)$ है, तो $(7y-5)$ का मान है :

- (1) 1.2
- (2) -1.2
- (3) 0.8
- (4) -0.8

[Question ID = 36][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q036]

- 1. 1 [Option ID = 141]
- 2. 2 [Option ID = 142]
- 3. 3 [Option ID = 143]
- 4. 4 [Option ID = 144]

7) $\frac{2x^2-xy-3y^2+yz+zx}{x^2-y^2}$ is equal to :

- (1) $(x-y)(2x-3y+z)$
- (2) $\frac{(2x-3y+z)}{(x-y)}$
- (3) $\frac{(2x+3y-z)}{(x+y)}$
- (4) $(x+y)(2x+3y-z)$

$\frac{2x^2-xy-3y^2+yz+zx}{x^2-y^2}$ बराबर है :

- (1) $(x-y)(2x-3y+z)$
- (2) $\frac{(2x-3y+z)}{(x-y)}$
- (3) $\frac{(2x+3y-z)}{(x+y)}$
- (4) $(x+y)(2x+3y-z)$

[Question ID = 37][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q037]

- 1. 1 [Option ID = 145]
- 2. 2 [Option ID = 146]
- 3. 3 [Option ID = 147]
- 4. 4 [Option ID = 148]

8)

The simple interest on a certain sum for $2\frac{1}{2}$ years at 12% per annum is ₹ 600 less than the simple interest on the same sum for $4\frac{1}{2}$ years at 8% per annum. Then, the sum is :

- (1) ₹ 20,000
- (2) ₹ 16,000
- (3) ₹ 10,000
- (4) ₹ 8,000

किसी धनराशि पर 12% वार्षिक की दर से $2\frac{1}{2}$ वर्ष का साधारण ब्याज उसी धनराशि पर 8% वार्षिक की दर से

$4\frac{1}{2}$ वर्ष के साधारण ब्याज से ₹ 600 कम है। वह धनराशि है :

- (1) ₹ 20,000
- (2) ₹ 16,000
- (3) ₹ 10,000
- (4) ₹ 8,000

[Question ID = 38][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q038]

- 1. 1 [Option ID = 149]
- 2. 2 [Option ID = 150]
- 3. 3 [Option ID = 151]
- 4. 4 [Option ID = 152]

9)

If $x^2 + y^2 = 106$ and $x - y = 4$, then the value of $\frac{1}{x} - \frac{1}{y}$ is :

- (1) $\frac{16}{45}$
- (2) $-\frac{16}{45}$
- (3) $\frac{4}{45}$
- (4) $-\frac{4}{45}$

यदि $x^2 + y^2 = 106$ है तथा $x - y = 4$, है, तो $\frac{1}{x} - \frac{1}{y}$ का मान है :

(1) $\frac{16}{45}$

(2) $-\frac{16}{45}$

(3) $\frac{4}{45}$

(4) $-\frac{4}{45}$

[Question ID = 39][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q039]

1. 1 [Option ID = 153]
2. 2 [Option ID = 154]
3. 3 [Option ID = 155]
4. 4 [Option ID = 156]

10) If product of expressions px^a and qx^b is equal to $12x^8$, then :

- (1) $p + q = 12$ and $a + b = 8$
- (2) $pq = 12$ and $ab = 8$
- (3) $pq = 12$ and $a + b = 8$
- (4) $p + q = 12$ and $ab = 8$

यदि व्यंजकों px^a और qx^b का गुणनफल $12x^8$ के बराबर है, तो

- (1) $p + q = 12$ है तथा $a + b = 8$ है।
- (2) $pq = 12$ है तथा $ab = 8$ है।
- (3) $pq = 12$ है तथा $a + b = 8$ है।
- (4) $p + q = 12$ है तथा $ab = 8$ है।

[Question ID = 40][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q040]

1. 1 [Option ID = 157]
2. 2 [Option ID = 158]
3. 3 [Option ID = 159]
4. 4 [Option ID = 160]

11) The side QR of a triangle PQR is produced to a point S. If $QR = PR$ and $\angle QPR = 50^\circ$, then the value of $3 \angle PRS - 2 \angle PQR$ is :

- (1) 300°
- (2) 250°
- (3) 200°
- (4) 150°

किसी त्रिभुज PQR की भुजा QR को बिंदु S तक बढ़ाया जाता है। यदि $QR = PR$ और $\angle QPR = 50^\circ$ है, तो $3\angle PRS - 2\angle PQR$ का मान है :

- (1) 300°
- (2) 250°
- (3) 200°
- (4) 150°

[Question ID = 41][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q041]

- 1. 1 [Option ID = 161]
- 2. 2 [Option ID = 162]
- 3. 3 [Option ID = 163]
- 4. 4 [Option ID = 164]

12) The number of faces, vertices and edges of a polyhedron are respectively 20, x and 30. Then, the value of $4x - 5$ is :

- (1) 52
- (2) 48
- (3) 43
- (4) 42

किसी बहुफलकी के फलकों, शीर्षों और किनारों की संख्याएँ क्रमशः 20, x और 30 हैं। तब, $4x - 5$ का मान है :

- (1) 52
- (2) 48
- (3) 43
- (4) 42

[Question ID = 42][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q042]

- 1. 1 [Option ID = 165]
- 2. 2 [Option ID = 166]
- 3. 3 [Option ID = 167]
- 4. 4 [Option ID = 168]

13) The sum of the two alternate interior angles formed by the intersection of two parallel lines by a transversal is 140° . If one of the alternate interior angles is y , then the value of $3y - 15^\circ$ is :

- (1) 185°
- (2) 195°
- (3) 205°
- (4) 210°

दो समांतर रेखाओं को एक तिर्यक रेखा द्वारा प्रतिच्छेद करने से बने दो एकांतर अंतः कोणों का योग 140° है। यदि इनमें से एक एकांतर अंतः कोण y है, तो $3y - 15^\circ$ का मान है :

- (1) 185°
- (2) 195°
- (3) 205°
- (4) 210°

[Question ID = 43][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q043]

- 1. 1 [Option ID = 169]
- 2. 2 [Option ID = 170]

3. 3 [Option ID = 171]
4. 4 [Option ID = 172]

- 14) Angles of quadrilateral ABCD are such that $\angle A : \angle B : \angle C : \angle D$ is $4 : 5 : 6 : 3$. Then,
- (1) ABCD is a trapezium with $AD \parallel BC$
 - (2) ABCD is a trapezium with $AB \parallel CD$
 - (3) ABCD is a kite with $AB = AD$ and $BC = CD$
 - (4) ABCD is a kite with $AB = BC$ and $AD = CD$

किसी चतुर्भुज ABCD के कोण इस प्रकार हैं कि $\angle A : \angle B : \angle C : \angle D = 4 : 5 : 6 : 3$ है। तब,

- (1) ABCD एक समलंब है, जिसमें $AD \parallel BC$ है।
- (2) ABCD एक समलंब है, जिसमें $AB \parallel CD$ है।
- (3) ABCD एक पतंग है, जिसमें $AB = AD$ और $BC = CD$ है।
- (4) ABCD एक पतंग है, जिसमें $AB = BC$ और $AD = CD$ है।

[Question ID = 44][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q044]

1. 1 [Option ID = 173]
2. 2 [Option ID = 174]
3. 3 [Option ID = 175]
4. 4 [Option ID = 176]

- 15) Points A and D are on the same side of line segment BC such that $\angle ABC = 90^\circ$, $\angle DCB = 90^\circ$ and $AB = DC$. Then,
- (1) $\triangle ABC \cong \triangle DBC$, by RHS
 - (2) $\triangle ABC \cong \triangle DBC$, by SAS
 - (3) $\triangle ABC \cong \triangle DCB$, by RHS
 - (4) $\triangle ABC \cong \triangle DCB$, by SAS

बिंदु A और D रेखाखंड BC के एक ही ओर इस प्रकार स्थित हैं कि $\angle ABC = 90^\circ$, $\angle DCB = 90^\circ$ और $AB = DC$ है। तब,

- (1) $\triangle ABC \cong \triangle DBC$, RHS द्वारा
- (2) $\triangle ABC \cong \triangle DBC$, SAS द्वारा
- (3) $\triangle ABC \cong \triangle DCB$, RHS द्वारा
- (4) $\triangle ABC \cong \triangle DCB$, SAS द्वारा

[Question ID = 45][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q045]

1. 1 [Option ID = 177]
2. 2 [Option ID = 178]
3. 3 [Option ID = 179]
4. 4 [Option ID = 180]

- 16) The sum of the areas of a square of side 12 cm and a rectangle of length 18 cm is 252 cm^2 . Then, perimeter of the rectangle is :
- (1) 24 cm
 - (2) 36 cm
 - (3) 42 cm
 - (4) 48 cm

भुजा 12 cm वाले एक वर्ग तथा 18 cm लंबाई वाले एक आयत के क्षेत्रफलों का योग 252 cm^2 है। तब, उस आयत का परिमाण है :

- (1) 24 cm
- (2) 36 cm
- (3) 42 cm
- (4) 48 cm

[Question ID = 46][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q046]

- 1. 1 [Option ID = 181]
- 2. 2 [Option ID = 182]
- 3. 3 [Option ID = 183]
- 4. 4 [Option ID = 184]

- 17) In a trapezium ABCD with $AB \parallel DC$, $AD = 18 \text{ cm}$, $BC = 16 \text{ cm}$ and $CD = 22 \text{ cm}$. If the distance between AB and CD is 12 cm and the area of the trapezium is 252 cm^2 , then the perimeter of the trapezium is :

- (1) 84 cm
- (2) 80 cm
- (3) 76 cm
- (4) 72 cm

किसी समलंब ABCD में; $AB \parallel DC$, $AD = 18 \text{ cm}$, $BC = 16 \text{ cm}$ और $CD = 22 \text{ cm}$ है। यदि AB और CD के बीच की दूरी 12 cm है तथा इस समलंब का क्षेत्रफल 252 cm^2 है, तो इस समलंब का परिमाण है।

- (1) 84 cm
- (2) 80 cm
- (3) 76 cm
- (4) 72 cm

[Question ID = 47][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q047]

- 1. 1 [Option ID = 185]
- 2. 2 [Option ID = 186]
- 3. 3 [Option ID = 187]
- 4. 4 [Option ID = 188]

- 18) The volume of a closed right circular cylinder of base radius 7 m is 462 m^3 . Total surface area of the cylinder is $\left(\text{Use } \pi = \frac{22}{7} \right)$:

- (1) 220 m^2
- (2) 264 m^2
- (3) 308 m^2
- (4) 440 m^2

किसी बंद लंब वृत्तीय बेलन, जिसकी आधार त्रिज्या 7 m है, का आयतन 462 m^3 है। इस बेलन का कुल पृष्ठीय क्षेत्रफल है $\left(\pi = \frac{22}{7} \right)$ का उपयोग कीजिए :

- (1) 220 m^2
- (2) 264 m^2
- (3) 308 m^2
- (4) 440 m^2

[Question ID = 48][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q048]

- 1. 1 [Option ID = 189]
- 2. 2 [Option ID = 190]
- 3. 3 [Option ID = 191]
- 4. 4 [Option ID = 192]

19) The mean of the range and mode of the observation 14, 16, 17, 15, 13, 15, 14, 15, 12, 12, 16, 15, 11, 19, 16, 15, 18, 14, 16 and 17 is :

- (1) 11
- (2) 11.5
- (3) 12
- (4) 13.5

प्रेक्षणों 14, 16, 17, 15, 13, 15, 14, 15, 12, 12, 16, 15, 11, 19, 16, 15, 18, 14, 16 और 17 के परिसर और बहुलक का माध्य है :

- (1) 11
- (2) 11.5
- (3) 12
- (4) 13.5

[Question ID = 49][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q049]

- 1. 1 [Option ID = 193]
- 2. 2 [Option ID = 194]
- 3. 3 [Option ID = 195]
- 4. 4 [Option ID = 196]

20) All the letters of the word PERIMETER are written on 9 separate paper slips and put in a box. One slip is drawn from the box without looking at it. What is the difference between the probability of getting a consonant and the probability of getting a letter I ?

- (1) $\frac{5}{9}$
- (2) $\frac{4}{9}$
- (3) $\frac{3}{9}$
- (4) $\frac{2}{9}$

शब्द PERIMETER के सभी अक्षरों को 9 पृथक कागज की पर्चियों पर लिखकर एक डिब्बे में रख दिया जाता है। बिना देखे, इस डिब्बे में से एक पर्ची निकाली जाती है। एक व्यंजन और एक अक्षर I प्राप्त करने की प्रायिकताओं का क्या अंतर है?

(1) $\frac{5}{9}$

(2) $\frac{4}{9}$

(3) $\frac{3}{9}$

(4) $\frac{2}{9}$

[Question ID = 50][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q050]

1. 1 [Option ID = 197]
2. 2 [Option ID = 198]
3. 3 [Option ID = 199]
4. 4 [Option ID = 200]

21) Which is the most important prerequisite knowledge for the teaching and learning of monomials, binomials, trinomials etc in algebra and algebraic expressions ?

- (1) Like and unlike terms
- (2) Algebraic identities
- (3) Operations of algebraic expressions
- (4) Degree of variables

बीज गणित और बीजीय व्यंजकों में एकपदी, द्विपद, त्रिपद आदि के शिक्षण और अधिगम के लिए सर्वाधिक महत्वपूर्ण पूर्वापेक्षित ज्ञान कौन-सा है?

- (1) समान और विपरीत पद
- (2) बीजीय समिकाएँ
- (3) बीजीय व्यंजकों की संक्रियाएँ
- (4) चरों की घात

[Question ID = 51][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q051]

1. 1 [Option ID = 201]
2. 2 [Option ID = 202]
3. 3 [Option ID = 203]
4. 4 [Option ID = 204]

- 22) Which among the following is/are TRUE regarding asking open-ended questions in a mathematics classroom ?
- (a) It helps students to improve convergent thinking skill
 - (b) It develops critical thinking skill

Choose the correct option.

- (1) Only (a) is true
- (2) Only (b) is true
- (3) Both (a) and (b) are true
- (4) Both (a) and (b) are false

गणित की एक कक्षा में खुले-सिरे वाले प्रश्नों को पूछने के संदर्भ में निम्नलिखित में से कौन-सा/से सही है/हैं ?

- (a) यह विद्यार्थियों को अभिसारी चिंतन कौशल को बेहतर बनाने में मदद करता है
- (b) यह तार्किक चिंतन कौशल का विकास करता है

सही विकल्प का चयन कीजिए।

- (1) केवल (a) सत्य है
- (2) केवल (b) सत्य है
- (3) (a) और (b) दोनों सत्य हैं
- (4) (a) और (b) दोनों असत्य हैं

[Question ID = 52][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q052]

- 1. 1 [Option ID = 205]
- 2. 2 [Option ID = 206]
- 3. 3 [Option ID = 207]
- 4. 4 [Option ID = 208]

- 23) Which of the following activities show mathematization of a child's mind according to National Curriculum Framework, 2005 ?

- (1) A child promptly solves mathematical problems
- (2) A child has memorized all important mathematical formulae
- (3) A child understands and makes connections across concepts
- (4) A child knows all the standard algorithms of solving problems

राष्ट्रीय पाठ्यचर्या रूपरेखा, 2005 के अनुसार निम्नलिखित में से कौन-सी गतिविधि बच्चे के मस्तिष्क के गणितीकरण को दर्शाती है ?

- (1) बच्चा शीघ्रता से गणितीय में समस्याएँ हल करता है
- (2) बच्चे ने सभी महत्वपूर्ण गणितीय सूत्रों को याद कर लिया है
- (3) बच्चा अवधारणाओं को समझता है और उनके बीच संबंध बनाता है
- (4) बच्चा समस्याओं को हल करने की सभी मानक कलन-विधियों को जानता है

[Question ID = 53][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q053]

- 1. 1 [Option ID = 209]
- 2. 2 [Option ID = 210]
- 3. 3 [Option ID = 211]
- 4. 4 [Option ID = 212]

24) Community Mathematics is related to :

- (1) Arithmetic
- (2) Relations and Functions
- (3) Integral Calculus
- (4) Differential Calculus

सामुदायिक गणित _____ से संबंधित है।

- (1) अंकगणित
- (2) संबंधों एवं फलन (फंक्शन)
- (3) समाकलन गणित से (इंटीग्रल कैलकुलस)
- (4) अवकल गणित (डिफ्रेंशियल कैलकुलस)

[Question ID = 54][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q054]

1. 1 [Option ID = 213]
2. 2 [Option ID = 214]
3. 3 [Option ID = 215]
4. 4 [Option ID = 216]

25) To prove that the sum of interior angles of a triangle is 180° , a teacher uses paper cut out of a triangle, cuts its all the angles and place them on a straight line. This is an example of proof by :

- (1) Verification
- (2) Deduction
- (3) Induction
- (4) Contradiction

यह सिद्ध करने के लिए कि एक त्रिभुज के अन्तः कोणों का योग 180° है, एक शिक्षक कागज के त्रिभुज से सभी कोणों को काट कर एक सीधी रेखा पर रखता है। यह उदाहरण है _____ से उपपत्ति का।

- (1) सत्यपान
- (2) निगमन
- (3) अधिष्ठापन/आगमन
- (4) खण्डन

[Question ID = 55][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q055]

1. 1 [Option ID = 217]
2. 2 [Option ID = 218]
3. 3 [Option ID = 219]
4. 4 [Option ID = 220]

26) Which among the following is/are TRUE about Van Hiele's theory of geometric thinking ?

- (a) Thinking levels are age-dependent
- (b) Teaching instruction must match student's level of geometric thinking
- (c) Levels are sequential

Choose the **correct** option.

- (1) (a) and (b)
- (2) (b) and (c)
- (3) (a) and (c)
- (4) Only (b)

वैन-हैले के ज्यामितीय चिंतन के सिद्धांत के संदर्भ में निम्नलिखित में से क्या सत्य है/हैं ?

- (a) चिंतन के स्तर आयु-निर्धारित है/आयु पर निर्भर हैं
- (b) शिक्षण निर्देश को विद्यार्थी के ज्यामिति चिंतन के स्तर के अनुसार होना चाहिए
- (c) स्तर क्रमानुसार हैं

सही विकल्प का चयन कीजिए :

- (1) (a) और (b)
- (2) (b) और (c)
- (3) (a) और (c)
- (4) केवल (b)

[Question ID = 56][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q056]

- 1. 1 [Option ID = 221]
- 2. 2 [Option ID = 222]
- 3. 3 [Option ID = 223]
- 4. 4 [Option ID = 224]

27) Which among the following is **NOT** true about axioms in mathematics ?

- (1) Axioms are consistent.
- (2) Axioms are propositions which are assumed and accepted without any evidence to prove it.
- (3) Axioms are available only in geometry.
- (4) Axioms are adequate.

गणित में स्वयंसिद्ध के संदर्भ में निम्नलिखित में से क्या सत्य नहीं है ?

- (1) स्वयंसिद्ध अविरोधी हैं
- (2) स्वयंसिद्ध ऐसे प्रस्ताव हैं जो बिना किसी प्रमाणित साक्ष्य द्वारा अनुमानित और स्वीकृत किए जाते हैं
- (3) स्वयंसिद्ध केवल ज्यामिति में ही उपलब्ध हैं
- (4) स्वयंसिद्ध अपने आप में पर्याप्त हैं

[Question ID = 57][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q057]

- 1. 1 [Option ID = 225]
- 2. 2 [Option ID = 226]
- 3. 3 [Option ID = 227]
- 4. 4 [Option ID = 228]

- 28) Which of the following are **NOT** the elements of computational thinking in mathematics ?
- (1) Decomposition
 - (2) Pattern recognition
 - (3) Abstraction
 - (4) Expression

निम्नलिखित में से कौन-सा गणित में कम्प्यूटेशनल (अभिकलनीय) चिन्तन का तत्व **नहीं** है?

- (1) अपघटन
- (2) पैटर्न पहचानना
- (3) अमूर्तन
- (4) अभिव्यक्ति

[Question ID = 58][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q058]

1. 1 [Option ID = 229]
2. 2 [Option ID = 230]
3. 3 [Option ID = 231]
4. 4 [Option ID = 232]

- 29) Mathematical communication among the learners can **NOT** be enhanced by :
- (1) Using simple, friendly, and clear language that relates with local language
 - (2) Introducing mathematical ideas, symbols and signs by connecting them with child's own language
 - (3) Discouraging the use of local language to express mathematical terms in the classroom
 - (4) Facilitating learners to associate number concepts, vocabulary, quantities etc to express their thoughts

शिक्षार्थियों के बीच गणितीय सम्प्रेषण को किसके द्वारा **नहीं** बढ़ाया जा सकता है?

- (1) सरल, मैत्रीपूर्ण और स्पष्ट भाषा का उपयोग करके जो स्थानीय भाषा से संबंधित हो
- (2) गणितीय विचारों, प्रतीकों और संकेतों का परिचय बच्चे की अपनी भाषा के साथ संबंध बनाकर कराना
- (3) कक्षा में गणितीय शब्दों को व्यक्त करने के लिए स्थानीय भाषा के उपयोग को हतोत्साहित करना
- (4) शिक्षार्थियों को अपने विचार व्यक्त करने के लिए संख्या अवधारणाओं, शब्दावली, मात्राओं इत्यादि को लिखने में सुविधा प्रदान कराना।

[Question ID = 59][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q059]

1. 1 [Option ID = 233]
2. 2 [Option ID = 234]
3. 3 [Option ID = 235]
4. 4 [Option ID = 236]

30) "Assessment of learning in mathematics provides the opportunity to respond to feedback, for learners to improve their conceptual understanding". Which of the following most appropriately explains the meaning of the given statement ?

- (1) Feedback in assessment helps the learners to strengthen their conceptual understanding in mathematics
- (2) Teachers can improve their own conceptual understanding through feedback
- (3) Feedback plays no role in developing conceptual understanding of learners
- (4) Giving scores in mathematics test is the only way to give feedback to learners to improve their conceptual understanding

“गणित में अधिगम का आकलन विद्यार्थियों को उनकी अवधारणात्मक समझ में सुधार करने के लिए प्रतिपुष्टि पर प्रतिक्रिया का अवसर प्रदान करता है।” निम्नलिखित में से कौन-सी, दिए गए कथन के अर्थ की सबसे उपयुक्त व्याख्या है?

- (1) आकलन में प्रतिपुष्टि अधिगमकर्ताओं को उनकी गणित में अवधारणात्मक समझ को सुदृढ़ करने में सहयोग करती है
- (2) प्रतिपुष्टि द्वारा शिक्षक अपनी खुद की अवधारणात्मक समझ को बेहतर बना सकते हैं
- (3) अधिगमकर्ताओं में अवधारणात्मक समझ को विकसित करने में प्रतिपुष्टि की कोई भूमिका नहीं होती है
- (4) अधिगमकर्ताओं की अवधारणात्मक समझ को बेहतर बनाने के लिए गणित के टेस्ट में अंक देना प्रतिपुष्टि प्रदान करने का एकमात्र तरीका है

[Question ID = 60][Question Description = S10_Maths Content/Pedagogy_Q060]

1. 1 [Option ID = 237]
2. 2 [Option ID = 238]
3. 3 [Option ID = 239]
4. 4 [Option ID = 240]

Topic:- SCIENCE_P2_CTET

1) ____ (A) ____ is the largest gland in our body and secretes ____ (B) ____ which helps in digestion of ____ (C) ____.

(A), (B) and (C) respectively are :

- (1) Pancreas, insulin, carbohydrates
- (2) Liver, bile juice, fats
- (3) Stomach, gastric juice, proteins
- (4) Small intestine, bile juice, fats

हमारे शरीर में ____ (A) ____ सबसे बड़ी ग्रंथी है और ____ (B) ____ स्रावित करती है जो ____ (C) ____ के पाचन में मदद करती है।

(A), (B) और (C) क्रमशः हैं :

- (1) अग्न्याशय, इंसुलिन, कार्बोहाइड्रेट
- (2) यकृत, पित्त रस, वसा
- (3) आमाशय, आमाशय रस, प्रोटीन
- (4) छोटी आँत, पित्त रस, वसा

[Question ID = 61][Question Description = S10_Science_Q061]

1. 1 [Option ID = 241]
2. 2 [Option ID = 242]
3. 3 [Option ID = 243]
4. 4 [Option ID = 244]

2) Which of the following statements is **correct** ?

- (1) All arteries carry oxygen rich blood
- (2) All veins carry deoxygenated blood
- (3) Pulmonary artery carries blood from heart to lungs
- (4) Pulmonary vein carries impure blood from heart to lungs

निम्नलिखित में से कौन सा कथन **सही** है?

- (1) सभी धमनियाँ ऑक्सीजन समृद्ध रक्त वहन करती हैं।
- (2) सभी शिराएँ विऑक्सीकृत रक्त वहन करती हैं।
- (3) फुफ्फुस धमनी हृदय से फुफ्फुस तक रक्त वहन करती है।
- (4) फुफ्फुस शिरा हृदय से फुफ्फुस तक अशुद्ध रक्त वहन करती है।

[Question ID = 62][Question Description = S10_Science_Q062]

1. 1 [Option ID = 245]
2. 2 [Option ID = 246]
3. 3 [Option ID = 247]
4. 4 [Option ID = 248]

3) ____ (A) ____ reacts with oxygen and water to form a compound ____ (B) ____ . This compound turns ____ (C) ____ litmus ____ (D) ____ and becomes milky on passing ____ (E) ____ gas.

(A), (B), (C), (D), (E) respectively are :

- (1) Magnesium, Magnesium oxide, red, blue, Sulphur dioxide
- (2) Calcium, Calcium hydroxide, red, blue, Carbon dioxide
- (3) Magnesium, Magnesium oxide, blue, red, Carbon dioxide
- (4) Calcium, Calcium hydroxide, blue, red, Carbon dioxide

____ (A) ____ ऑक्सीजन और पानि से अभिक्रिया कर एक यौगिक ____ (B) ____ का निर्माण करता है। यह यौगिक ____ (C) ____ लिट्मस को ____ (D) ____ में परिवर्तित करता है और ____ (E) ____ गैस प्रवाहित करने पर दूधिया हो जाता है।

(A), (B), (C), (D), (E) क्रमशः हैं :

- (1) मैग्नीशियम, मैग्नीशियम ऑक्साइड, लाल, नीला, सल्फर डाइऑक्साइड
- (2) कैल्शियम, कैल्शियम हाइड्रॉक्साइड, लाल, नीला, कार्बन डाइऑक्साइड
- (3) मैग्नीशियम, मैग्नीशियम ऑक्साइड, नीला, लाल, कार्बन डाइऑक्साइड
- (4) कैल्शियम, कैल्शियम हाइड्रॉक्साइड, नीला, लाल, कार्बन डाइऑक्साइड

[Question ID = 63][Question Description = S10_Science_Q063]

1. 1 [Option ID = 249]
2. 2 [Option ID = 250]
3. 3 [Option ID = 251]
4. 4 [Option ID = 252]

4) Which of the following set represents natural indicators for acids-bases ?

- (1) Phenolphthalein, litmus
- (2) Litmus, turmeric
- (3) Chinrose, methyl orange
- (4) Turmeric, phenolphthalein

निम्नलिखित में से कौन सा समुच्चय अम्लों-क्षारकों के प्राकृतिक सूचकों को दर्शाता है ?

- (1) फ़ीनॉलफ्थेलिन, लिट्मस
- (2) लिट्मस, हल्दी
- (3) गुड़हल, मेथिल ऑरेंज
- (4) हल्दी, फ़ीनॉलफ्थेलिन

[Question ID = 64][Question Description = S10_Science_Q064]

- 1. 1 [Option ID = 253]
- 2. 2 [Option ID = 254]
- 3. 3 [Option ID = 255]
- 4. 4 [Option ID = 256]

5) Which of the following are **NOT** characteristic adaptation feature of desert plants ?

- (A) Deep penetrating roots
- (B) Fleshy stem
- (C) Leaves with waxy coating
- (D) Sloping branches
- (1) (C) and (D)
- (2) (A) and (B)
- (3) (A) and (C)
- (4) (B) and (D)

निम्नलिखित में से मरुस्थली पौधों के कौन से अभिलाक्षणिक अनुकूलन लक्षण **नहीं** हैं ?

- (A) गहरी बेधती जड़ें
- (B) गूदेदार तना
- (C) मोम की परत का पर्ण
- (D) ढलवाँ टहनियाँ
- (1) (C) और (D)
- (2) (A) और (B)
- (3) (A) और (C)
- (4) (B) और (D)

[Question ID = 65][Question Description = S10_Science_Q065]

- 1. 1 [Option ID = 257]
- 2. 2 [Option ID = 258]
- 3. 3 [Option ID = 259]
- 4. 4 [Option ID = 260]

- 6) Rusting of iron is :
- (1) A physical and reversible change
 - (2) A chemical and reversible change
 - (3) A chemical change and irreversible change
 - (4) A physical and irreversible change

लोहे का संक्षारण है :

- (1) एक भौतिक एवं उत्क्रमणीय परिवर्तन
- (2) एक रासायनिक एवं उत्क्रमणीय परिवर्तन
- (3) एक रासायनिक परिवर्तन एवं अनुत्क्रमणीय परिवर्तन
- (4) एक भौतिक एवं अनुत्क्रमणीय परिवर्तन

[Question ID = 66][Question Description = S10_Science_Q066]

1. 1 [Option ID = 261]
2. 2 [Option ID = 262]
3. 3 [Option ID = 263]
4. 4 [Option ID = 264]

- 7) ____ (X) ____ twins in human beings are formed when ____ (Y) ____ egg/eggs is/are fertilized by ____ (Z) ____ sperm/sperms.

X, Y, Z respectively are :

- (1) Identical, one, one
- (2) Identical, two, one
- (3) Fraternal, one, one
- (4) Fraternal, one, two

मानवों में ____ (X) ____ जुड़वाँ बच्चे पैदा होते हैं जब ____ (Y) ____ अंडे/अंडों ____ (Z) ____ शुक्राणु/शुक्राणुओं द्वारा निषेचित होते हैं।

X, Y, Z क्रमयः है :

- (1) समरूप, एक, एक
- (2) समरूप, दो, एक
- (3) भ्रात्रीय, एक, एक
- (4) भ्रात्रीय, एक, दो

[Question ID = 67][Question Description = S10_Science_Q067]

1. 1 [Option ID = 265]
2. 2 [Option ID = 266]
3. 3 [Option ID = 267]
4. 4 [Option ID = 268]

- 8) You are given two bags-one with wide strap and another with narrow strap. For carrying a given number of books you would prefer to use :

- (1) The bag with narrow strap as force is spread over large area
- (2) Bag with wide strap as force per unit area is less
- (3) Bag with narrow strap as force is spread over small area
- (4) Bag with wide strap as force per unit area is more

आपको दो थैले दिए गए हैं - एक चौड़ी पट्टी और दूसरा संकरी पट्टी का है। दी गई पुस्तकें वहन करने के लिए, आप उपयोग करना चाहेंगे :

- (1) चौड़ी पट्टी का थैला क्योंकि बल का विस्तार एक बृहत् क्षेत्रफल पर है।
- (2) चौड़ी पट्टी का थैला क्योंकि बल प्रति इकाई क्षेत्रफल निम्न है।
- (3) संकरी पट्टी का थैला क्योंकि बल का विस्तार एक छोटे क्षेत्रफल पर है।
- (4) संकरी पट्टी का थैला क्योंकि बल प्रति इकाई क्षेत्रफल अधिक है।

[Question ID = 68][Question Description = S10_Science_Q068]

1. 1 [Option ID = 269]
2. 2 [Option ID = 270]
3. 3 [Option ID = 271]
4. 4 [Option ID = 272]

9) If equal amount of hot tea is poured in a metal cup and a plastic cup, which of the following statements would be true ?

- (1) The tea in the metal cup remains hot for longer time as metal is hot to touch while plastic cup is not hot to touch
- (2) The tea in the metal cup remains hot for longer time as metal is good conductor of heat
- (3) The tea in the metal cup does not remain hot for longer time as metal is good conductor of heat
- (4) The tea in metal cup remains hot for longer time as compared to plastic cup as plastic is bad conductor of heat

अगर एक धातु कप और एक प्लास्टिक कप में गर्म चाय की समान मात्रा डाली गई तो निम्नलिखित कथनों में से क्या सत्य होगा ?

- (1) धातु कप में चाय लंबे समय तक गर्म रहती है क्योंकि धातु छूने पर गर्म होता है, जबकि प्लास्टिक कप छूने में गर्म नहीं होता है।
- (2) धातु कप में चाय लंबे समय तक गर्म रहती है क्योंकि धातु ऊष्मा की सुचालक है।
- (3) धातु कप में चाय लंबे समय तक गर्म नहीं रहती क्योंकि धातु ऊष्मा की सुचालक है।
- (4) प्लास्टिक कप की तुलना में धातु के कप में चाय लंबे समय तक गर्म रहती है क्योंकि प्लास्टिक ऊष्मा की कुचालक है।

[Question ID = 69][Question Description = S10_Science_Q069]

1. 1 [Option ID = 273]
2. 2 [Option ID = 274]
3. 3 [Option ID = 275]
4. 4 [Option ID = 276]

10) **Assertion (A) :** An electromagnet is a temporary magnet.

Reason (R) : It is a weak magnet.

- (1) (A) and (R) are true and (R) is correct explanation for (A)
- (2) (A) and (R) are true but (R) is not correct explanation for (A)
- (3) (A) is true but (R) is false
- (4) Both (A) and (R) are false

अधिकथन (A) : वैद्युत चुंबक एक अस्थायी चुंबक है।

कारण (R) : यह एक दुर्बल चुंबक है।

- (1) (A) और (R) दोनों सत्य हैं और (A) की (R) सही व्याख्या करता है।
- (2) (A) और (R) दोनों सत्य हैं किन्तु (A) की (R) सही व्याख्या नहीं करता है।
- (3) (A) सत्य है किन्तु (R) असत्य है।
- (4) (A) और (R) दोनों असत्य हैं।

[Question ID = 70][Question Description = S10_Science_Q070]

- 1. 1 [Option ID = 277]
- 2. 2 [Option ID = 278]
- 3. 3 [Option ID = 279]
- 4. 4 [Option ID = 280]

11) Which of the following statement is **correct** on the basis of following information ?

'A' Forms a virtual and erect image always

'B' Forms real and inverted image mostly

- (1) 'A' is convex lens and 'B' is convex mirror
- (2) 'A' could be convex mirror or concave lens
- (3) 'B' could be convex mirror or convex lens
- (4) 'B' is concave lens and 'A' is concave mirror

निम्नलिखित सूचना के आधार पर निम्न में से कौन सा कथन **सही** है?

'A' सर्वदा एक आभासी एवं सीधा प्रतिबिंब बनाता है।

'B' अधिकांशतः एक वास्तविक एवं उल्टा प्रतिबिंब बनाता है।

- (1) 'A' उत्तल लेंस है और 'B' एक उत्तल दर्पण है।
- (2) 'A' उत्तल दर्पण या अवतल लेंस हो सकता है।
- (3) 'B' उत्तल दर्पण या उत्तल लेंस हो सकता है।
- (4) 'B' अवतल लेंस और 'A' अवतल दर्पण है।

[Question ID = 71][Question Description = S10_Science_Q071]

- 1. 1 [Option ID = 281]
- 2. 2 [Option ID = 282]
- 3. 3 [Option ID = 283]
- 4. 4 [Option ID = 284]

12) The distance time graph is a line. What can be concluded about the motion from the graph ?

- (1) It is uniform motion
- (2) It is non uniform motion
- (3) It may be uniform or object is at rest
- (4) The object is at rest

दूरी-समय ग्राफ एक रेखा है। ग्राफ से गति के विषय में आप क्या निष्कर्ष निकालेंगे?

- (1) यह एक एकसमान गति है।
- (2) यह एक असमान गति है।
- (3) यह एकसमान या वस्तु विरामावस्था में है।
- (4) वस्तु विरामावस्था में है।

[Question ID = 72][Question Description = S10_Science_Q072]

1. 1 [Option ID = 285]
2. 2 [Option ID = 286]
3. 3 [Option ID = 287]
4. 4 [Option ID = 288]

13) Match the following.

(A) Rotates on a highly tilted axis	(i) Venus
(B) Cold and windy	(ii) Uranus
(C) Shows phases like moon	(iii) Saturn
(D) Has low density	(iv) Neptune
- (1) (A)-(iv), (B)-(iii), (C)-(ii), (D)-(i)
 - (2) (A)-(ii), (B)-(iv), (C)-(i), (D)-(iii)
 - (3) (A)-(i), (B)-(ii), (C)-(iv), (D)-(iii)
 - (4) (A)-(iii), (B)-(i), (C)-(iv), (D)-(ii)

निम्नलिखित को सुमेलित कीजिए।

(A) अति झुके अक्ष पर घूर्णन करता है	(i) शुक्र
(B) ठंडा और हवादार	(ii) यूरेनस
(C) चाँद जैसी प्रावस्थाएँ दर्शाता है	(iii) शनि
(D) घनत्व निम्न है	(iv) वरुण
- (1) (A)-(iv), (B)-(iii), (C)-(ii), (D)-(i)
 - (2) (A)-(ii), (B)-(iv), (C)-(i), (D)-(iii)
 - (3) (A)-(i), (B)-(ii), (C)-(iv), (D)-(iii)
 - (4) (A)-(iii), (B)-(i), (C)-(iv), (D)-(ii)

[Question ID = 73][Question Description = S10_Science_Q073]

1. 1 [Option ID = 289]
2. 2 [Option ID = 290]
3. 3 [Option ID = 291]
4. 4 [Option ID = 292]

14) If the angle between the normal and incident ray is 30° , the angle between the incident and reflected ray is :

- (1) 60°
- (2) 30°
- (3) 0°
- (4) 90°

यदि अभिलंब और आपतित किरण के बीच 30° कोण है, तब आपतित और परावर्तित किरण के बीच कोण है :

- (1) 60°
- (2) 30°
- (3) 0°
- (4) 90°

[Question ID = 74][Question Description = S10_Science_Q074]

- 1. 1 [Option ID = 293]
- 2. 2 [Option ID = 294]
- 3. 3 [Option ID = 295]
- 4. 4 [Option ID = 296]

15) Which of the following statement regarding friction is true ?

- (1) Friction does not depend on mass of the object
- (2) There is no frictional force acting on a stationary car
- (3) Rolling friction is less than sliding friction
- (4) Air friction acts in the direction of gravity

निम्नलिखित में से कौन सा कथन घर्षण के संदर्भ में सत्य है?

- (1) घर्षण वस्तु के द्रव्यमान पर निर्भर नहीं करता।
- (2) विरामावस्था में किसी कार पर कोई घर्षण बल कार्य नहीं करता।
- (3) सर्पी घर्षण से लोटन घर्षण कम है।
- (4) वायु घर्षण गुरुत्व की दिशा में कार्य करता है।

[Question ID = 75][Question Description = S10_Science_Q075]

- 1. 1 [Option ID = 297]
- 2. 2 [Option ID = 298]
- 3. 3 [Option ID = 299]
- 4. 4 [Option ID = 300]

16) **Assertion (A) :** In order to melt gold, Goldsmith blow the outermost zone of the flame using a metal pipe.

Reason (R) : The outermost zone is the nearest and not too hot to blow.

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is correct explanation of (A)
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not correct explanation for (A)
- (3) (A) is true but (R) is false
- (4) Both (A) and (R) are false

अभिकथन (A) : सोने के गलन के लिये, सुनार धातु की पाइप का उपयोग करके ज्वाला के बाह्यतम जोन पर फूँक मारता है।

कारण (R) : बाह्यतम जोन निकटतम है और फूँक मारने के लिए अधिक गर्म नहीं है।

- (1) (A) और (R) दोनों सत्य हैं और (A) की (R) सही व्याख्या है।
- (2) (A) और (R) दोनों सत्य हैं किन्तु (A) की (R) सही व्याख्या नहीं है।
- (3) (A) सत्य है किन्तु (R) असत्य है।
- (4) (A) और (R) दोनों असत्य हैं।

[Question ID = 76][Question Description = S10_Science_Q076]

1. 1 [Option ID = 301]
2. 2 [Option ID = 302]
3. 3 [Option ID = 303]
4. 4 [Option ID = 304]

17) Metal A displaces metal B from its salt solution but not able to displace C from its salt solution. Metal B displace metal D from its salt solution. Which is the second most reactive metal ?

- (1) A
- (2) B
- (3) C
- (4) D

धातु B को धातु A उसके लवणीय विलयन से विस्थापित करती है किन्तु C को उसके लवणीय विलयन से विस्थापित नहीं कर पाती। धातु D को धातु B उसके लवणीय विलयन से विस्थापित करती है। कौन सी धातु द्वितीयक अभिक्रियाशील है?

- (1) A
- (2) B
- (3) C
- (4) D

[Question ID = 77][Question Description = S10_Science_Q077]

1. 1 [Option ID = 305]
2. 2 [Option ID = 306]
3. 3 [Option ID = 307]
4. 4 [Option ID = 308]

18) ____ (X) ____ is a vitamin which is needed for absorbtion of ____ (Y) ____.

X and Y are :

- (1) Vitamin B, Calcium
- (2) Vitamin C, Iron
- (3) Vitamin A, Calcium
- (4) Vitamin A, Iron

____ (X) ____ एक विटामिन है जो ____ (Y) ____ के अवशोषण के लिए आवश्यक है। X और Y हैं :

- (1) विटामिन B, कैल्शियम
- (2) विटामिन C, आयरन
- (3) विटामिन A, कैल्शियम
- (4) विटामिन A, आयरन

[Question ID = 78][Question Description = S10_Science_Q078]

1. 1 [Option ID = 309]
2. 2 [Option ID = 310]
3. 3 [Option ID = 311]
4. 4 [Option ID = 312]

19) **Assertion (A) :** The leaves of a carrot plant have reticulate venation.
Which of the following support this ?

- (1) Plants having tap root have reticulate venation
- (2) Plants having fibrous root have reticulate venation
- (3) There is no relation between the type of venation and roots
- (4) All leaves have reticulate venation

अभिकथन (A) : गाजर के पौधे की पत्तियों में जालिकारूपी शिराविन्यास है।

निम्नलिखित में से कौन इसका समर्थन करता है ?

- (1) मूल जड़ के पौधों में जालिकारूपी शिराविन्यास होता है।
- (2) मूसला जड़ के पौधों में जालिकारूपी शिराविन्यास होता है।
- (3) शिराविन्यास के प्रकार एवं जड़ों में कोई संबंध नहीं है।
- (4) सभी पत्तियों में जालिकारूपी शिराविन्यास होता है।

[Question ID = 79][Question Description = S10_Science_Q079]

- 1. 1 [Option ID = 313]
- 2. 2 [Option ID = 314]
- 3. 3 [Option ID = 315]
- 4. 4 [Option ID = 316]

20) Identify the type of cells on the basis of the information about cell organelles.

- 'A' Cell Wall, Vacuole, Mitochondria, Nucleus
- 'B' Cell membrane, Vacuole, Mitochondria, Nucleus
- 'C' Cell membrane, Plastids, Mitochondria, Cytoplasm

- (1) 'A' and 'C' are plant cells, 'B' is animal cell
- (2) 'A', 'B', 'C' are plant cells
- (3) 'B' and 'C' plant cells and 'A' is animal cell
- (4) 'A' and 'B' plant cells, 'C' is animal cell

कोशिकांगों के संदर्भ में सूचना के आधार पर कोशिकाओं के प्रकार की पहचान कीजिए।

- 'A' कोशिका भित्ति, रिक्तिका, सूत्रकणिका, केन्द्रक
- 'B' कोशिका झिल्ली, रिक्तिका, सूत्रकणिका, केन्द्रक
- 'C' कोशिका झिल्ली, लवक, सूत्रकणिका, कोशिकाद्रव्य
- (1) 'A' और 'C' पादप कोशिकाएँ, 'B' जीव कोशिका है।
- (2) 'A', 'B', 'C' पादप कोशिकाएँ हैं।
- (3) 'B' और 'C' पादप कोशिकाएँ और 'A' जीव कोशिका है।
- (4) 'A' और 'B' पादप कोशिकाएँ, 'C' जीव कोशिका है।

[Question ID = 80][Question Description = S10_Science_Q080]

- 1. 1 [Option ID = 317]
- 2. 2 [Option ID = 318]
- 3. 3 [Option ID = 319]
- 4. 4 [Option ID = 320]

21) Which of the following questions is best suited to assess divergent thinking in learners ?

- (1) Draw and label water cycle
- (2) Which process is responsible for formation of clouds ?
- (3) What would happen if there was no water cycle ?
- (4) Why do we sweat more on a humid day ?

शिक्षार्थियों में अपसारी चिंतन के आकलन के लिए निम्नलिखित में से कौन सा प्रश्न सर्ववाधिक उपयुक्त है ?

- (1) जलचक्र का चित्र बनाओं और नामांकित करें।
- (2) बादलों के निर्माण के लिए कौन सी प्रक्रिया उत्तरदायी है ?
- (3) क्या होगा यदि कोई जल चक्र ना हो ?
- (4) किसी आर्द्र दिन हमें पसीना अधिक क्यों आता है ?

[Question ID = 81][Question Description = S10_Science_Q081]

1. 1 [Option ID = 321]
2. 2 [Option ID = 322]
3. 3 [Option ID = 323]
4. 4 [Option ID = 324]

22) Anupriya is planning a teaching - learning activity for her grade VI learners on topic 'water pollution'. Which of the following activities is preferred to accommodate learners with diverse learning styles ?

- (1) Showing chart on various causes of water pollution
- (2) Taking students on a field visit to a polluted river
- (3) Inviting expert to talk on the above topic
- (4) Asking students to prepare a written report on water pollution

अनुप्रिया विषय 'जल प्रदूषण' पर कक्षा VI के अपने विद्यार्थियों के लिए शिक्षण अधिगम क्रियाकलाप की योजना बना रही है। विविध अधिगम शैलियों के शिक्षार्थियों के समायोजन हेतु निम्नलिखित में से किस क्रियाकलाप को प्राथमिकता देनी चाहिए ?

- (1) जल प्रदूषण के विभिन्न कारणों पर चार्ट दर्शाना।
- (2) एक प्रदूषित नदी के क्षेत्रीय दौरे पर विद्यार्थियों को ले जाना।
- (3) उपरोक्त विषय पर चर्चा करने के लिए विशेषज्ञ को आमंत्रित करना।
- (4) जल प्रदूषण पर विद्यार्थियों को एक लिखित रिपोर्ट बनाने के लिये कहना।

[Question ID = 82][Question Description = S10_Science_Q082]

1. 1 [Option ID = 325]
2. 2 [Option ID = 326]
3. 3 [Option ID = 327]
4. 4 [Option ID = 328]

23) Which of the following statements is correct ?

Assertion (A) : The alternate conceptions of learners tend to persist even after formal instruction.

Reason (R) : The accepted scientific explanation are often counter intuitive

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is correct explanation for (A)
- (2) Both (A) and (R) are true and (R) is not correct explanation for (A)
- (3) (A) is true and (R) is false
- (4) Both (A) and (R) are false

निम्नलिखित में से कौन सा कथन सत्य है ?

अधिकथन (A) : शिक्षार्थियों की विकल्पी संकल्पनाएँ औपचारिक निर्देशों के पश्चात् भी बनी रहती है।

कारण (R) : स्वीकार्य वैज्ञानिक व्याख्याएँ प्रायः प्रतिअन्तर्दर्शी होती हैं।

- (1) (A) और (R) दोनों सत्य हैं और (A) की (R) सही व्याख्या करता है।
- (2) (A) और (R) दोनों सत्य हैं और (A) की (R) सही व्याख्या नहीं है।
- (3) (A) सत्य है और (R) असत्य है।
- (4) (A) और (R) दोनों असत्य हैं।

[Question ID = 83][Question Description = S10_Science_Q083]

- 1. 1 [Option ID = 329]
- 2. 2 [Option ID = 330]
- 3. 3 [Option ID = 331]
- 4. 4 [Option ID = 332]

24) Which of the following statements is/are true regarding scientific investigations ?

- (A) In an investigation, data is always numerical
- (B) There is only one correct method in a scientific investigation

- (1) (A) is true and (B) is false
- (2) (A) is false and (B) is true
- (3) Both (A) and (B) are true
- (4) Both (A) and (B) are false

वैज्ञानिक अन्वेषणों के संदर्भ में निम्नलिखित कथनों में से क्या सत्य है ?

- (A) किसी अन्वेषण में, डेटा सदैव संख्यात्मक होता है।
- (B) वैज्ञानिक अन्वेषणों में केवल एक ही सही विधि है।

- (1) (A) सत्य है और (B) असत्य है।
- (2) (A) असत्य है और (B) सत्य है।
- (3) (A) और (B) दोनों सत्य हैं।
- (4) (A) और (B) दोनों असत्य हैं।

[Question ID = 84][Question Description = S10_Science_Q084]

- 1. 1 [Option ID = 333]
- 2. 2 [Option ID = 334]
- 3. 3 [Option ID = 335]
- 4. 4 [Option ID = 336]

- 25) S1 : Plants contain chlorophyll in the cells of their leaves.
S2 : Plants need sunlight, water and carbon dioxide for photosynthesis.
- (1) S1 is fact and S2 is inference
 - (2) S1 is inference and S2 is fact
 - (3) Both S1 and S2 are facts
 - (4) Both S1 and S2 are inferences

S1 : पौधों की पत्तियों की कोशिकाओं में पर्णहरित होता है।

S2 : प्रकाश संश्लेषण के लिए पौधों को सूर्य के प्रकाश, जल एवं कार्बन डाइऑक्साइड की आवश्यकता होती है।

- (1) S1 तथ्य है और S2 निष्कर्ष है।
- (2) S1 निष्कर्ष है और S2 तथ्य है।
- (3) S1 और S2 दोनों तथ्य हैं।
- (4) S1 और S2 दोनों निष्कर्ष हैं।

[Question ID = 85][Question Description = S10_Science_Q085]

1. 1 [Option ID = 337]
2. 2 [Option ID = 338]
3. 3 [Option ID = 339]
4. 4 [Option ID = 340]

- 26) Which of the following statements is not **correct** regarding science ?
- (1) No single scientific method exists
 - (2) Culture plays a role in development of scientific knowledge
 - (3) Creativity has no role in science
 - (4) There is subjectivity in development of scientific knowledge

विज्ञान के संदर्भ में निम्नलिखित कथनों में से क्या सही नहीं है?

- (1) कोई भी एक वैज्ञानिक विधि नहीं है।
- (2) वैज्ञानिक ज्ञान के विकास में संस्कृति की अहम् भूमिका है।
- (3) विज्ञान में सृजनात्मकता की कोई भूमिका नहीं होती।
- (4) वैज्ञानिक ज्ञान के विकास में व्यक्तिनिष्ठता होती है।

[Question ID = 86][Question Description = S10_Science_Q086]

1. 1 [Option ID = 341]
2. 2 [Option ID = 342]
3. 3 [Option ID = 343]
4. 4 [Option ID = 344]

27) A student takes a boiled potato paste in a test tube and puts few drops of iodine solution. She writes the following statements in her copy.

(A) Potato turns blue black in colour

(B) Potato contains starch

Which of the following statements is true ?

(1) Both (A) and (B) are observations

(2) Both (A) and (B) are inferences

(3) (A) is observation and (B) is inference

(4) (A) is inference and (B) is observation

कोई छात्रा एक परखनली में उबले आलू का पेस्ट ले कर उसमें आयोडीन विलयन की कुछ बूँदें डालती है। वह अपनी पुस्तिका में निम्नलिखित कथन लिखती हैं।

(A) आलू का रंग नीला-काला हो जाता है।

(B) आलू में स्टार्च है।

निम्नलिखित कथनों में क्या सत्य है?

(1) (A) और (B) दोनों अवलोकन हैं।

(2) (A) और (B) दोनों निष्कर्ष हैं।

(3) (A) अवलोकन है और (B) निष्कर्ष है।

(4) (A) निष्कर्ष है और (B) अवलोकन है।

[Question ID = 87][Question Description = S10_Science_Q087]

1. 1 [Option ID = 345]
2. 2 [Option ID = 346]
3. 3 [Option ID = 347]
4. 4 [Option ID = 348]

28) While discussing the properties of water a class VI learner says that 'water in the drain is brown in colour ; hence the colour of water is brown'

A science teachers' response should be :

(1) Ignoring the statement

(2) Asserting that his logic is incorrect

(3) Emphasizing that water is colourless

(4) Accept the response and explain the logic

जल के गुणों पर चर्चा करते हुए कक्षा VI के शिक्षार्थी ने कहा कि 'नाली में जल का रंग भूरा है, इसलिए जल का रंग भूरा होता है'।

विज्ञान के शिक्षक की प्रतिक्रिया होनी चाहिए :

(1) कथन की उपेक्षा करनी चाहिए।

(2) निश्चयपूर्वक कहना कि उसका तर्क सही नहीं है।

(3) जोर दे कर कहना कि जल रंगहीन है।

(4) प्रतिक्रिया को स्वीकार करें और तर्क की व्याख्या करें।

[Question ID = 88][Question Description = S10_Science_Q088]

1. 1 [Option ID = 349]

2. 2 [Option ID = 350]
3. 3 [Option ID = 351]
4. 4 [Option ID = 352]

29) In order to cater to the students with 'giftedness' which of the following is least desirable to be used in science classroom ?

- (1) Standardized curriculum and assessment
- (2) Academic enrichment activities
- (3) Independent project by students
- (4) Opportunities to express diverse perspective

‘प्रतिभाशील’ विद्यार्थियों को समझने के उद्देश्य से, विज्ञान की कक्षा में निम्नलिखित में से क्या सबसे कम वांछनीय है?

- (1) मानकीकृत पाठ्यचर्या एवं आकलन
- (2) शैक्षिक संवर्धन क्रियाकलाप
- (3) विद्यार्थियों द्वारा स्वतंत्र परियोजना
- (4) विस्तृत परिप्रेक्ष्य की व्याख्या हेतु अवसर

[Question ID = 89][Question Description = S10_Science_Q089]

1. 1 [Option ID = 353]
2. 2 [Option ID = 354]
3. 3 [Option ID = 355]
4. 4 [Option ID = 356]

30) Which of the following is least preferred in facilitating the understanding of a 'concept' in science ?

- (1) Asking students to define the concept
- (2) Asking students to generalize the concept from specific examples
- (3) Asking students to give non examples of the concept
- (4) Asking students to explain concept in their own words

विज्ञान की किसी 'संकल्पना' की समझ को सुसाध्य बनाने हेतु निम्नलिखित में से कौनसे कथन पर अल्पतम प्राथमिकता होनी चाहिए?

- (1) विद्यार्थियों को संकल्पना को परिभाषित करने के लिए कहना
- (2) विद्यार्थियों को विशिष्ट उदाहरणों द्वारा संकल्पना का सामान्यीकरण करने के लिए कहना
- (3) विद्यार्थियों को संकल्पना के गैर-उदाहरण (अव-उदाहरण) देने के लिए कहना
- (4) विद्यार्थियों को उनके अपने शब्दों में संकल्पना की व्याख्या करने के लिए कहना

[Question ID = 90][Question Description = S10_Science_Q090]

1. 1 [Option ID = 357]
2. 2 [Option ID = 358]
3. 3 [Option ID = 359]
4. 4 [Option ID = 360]

Topic:- Telugu_Q91-99_L1_P2_CTET

1)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పుటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు . కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు

దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన ఎనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహిపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడుందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా ఆపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన వంద సంవత్సరాలకు వేసాలిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మద్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. ధేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు ధేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం ధేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. ధేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. ధేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వ వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల ధేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు, మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ ధేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహాసుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహాసుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడవటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

విజ్ఞాన వాదాన్ని ప్రతిపాదించినది.

- (1) కనిష్ఠ చక్రవర్తి
- (2) నాగార్జునుడు
- (3) మైత్రేయనాథుడు

[Question ID = 421][Question Description = S3_Telugu_Q091]

1. 1 [Option ID = 1681]
2. 2 [Option ID = 1682]
3. 3 [Option ID = 1683]
4. 4 [Option ID = 1684]

2)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు . కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహిపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన వత్సవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తావచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడుందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా ఆపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన వంద సంవత్సరాలకు వేసాలిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మద్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. ధేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు ధేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం ధేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలుయింది. ధేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. ధేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వి వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల ధేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు , మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ ధేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు

మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహాసుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహాసుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధం పొందిన దశలలో ఇది కడపటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్వాణం ప్రబలింది.

అపర శైలకు ఇప్పటి పేరు

- (1) ఘంటశాల
- (2) నాగార్జున కొండ
- (3) టీబెట్టు
- (4) బోధన్

[Question ID = 422][Question Description = S3_Telugu_Q092]

1. 1 [Option ID = 1685]
2. 2 [Option ID = 1686]
3. 3 [Option ID = 1687]
4. 4 [Option ID = 1688]

3)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు . కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వసుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహిపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టీబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని వ్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాథేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా అపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన పంద సంవత్సరాలకు వేసాలిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మధ్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. థేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు థేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం థేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. థేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. థేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వ వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల థేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు , మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ థేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటశాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునను కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు,

పూర్వశైలియులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహాసుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహాసుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడపటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

మౌర్యుల తరువాత మగధను పాలించినది

- (1) శుంగ వంశజులు
- (2) కాన్వా వంశజులు
- (3) మహా సాంఘికులు
- (4) రాజ గిరికులు

[Question ID = 423][Question Description = S3_Telugu_Q093]

1. 1 [Option ID = 1689]
2. 2 [Option ID = 1690]
3. 3 [Option ID = 1691]
4. 4 [Option ID = 1692]

4)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు. కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహిపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా ఆపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన పంద సంవత్సరాలకు వేసారిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మద్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. థేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు థేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం థేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. థేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. థేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాన్వా వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం

వల ధేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు , మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ ధేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటనుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహానుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహానుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడవటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

ఈ క్రిందివారిలో శూన్యవాదాన్ని ప్రతిపాదించినది.

- (1) దేవధీరుడు
- (2) కనిష్ఠ చక్రవర్తి
- (3) నాగార్జునుడు
- (4) బుద్ధుడు

[Question ID = 424][Question Description = S3_Telugu_Q094]

1. 1 [Option ID = 1693]
2. 2 [Option ID = 1694]
3. 3 [Option ID = 1695]
4. 4 [Option ID = 1696]

5)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు . కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వసుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహీపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజుదాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజుదాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడుందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా ఆపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గంధసం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచించబడి

గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన వంద సంవత్సరాలకు వేసొలిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మద్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. థేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు థేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం థేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. థేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. థేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వి వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల థేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు , మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ థేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహాసుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహాసుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడవటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందటానికి ప్రేరణ అయినది

- (1) కనిష్ఠ చక్రవర్తి
- (2) అస్సక రాజు
- (3) ప్రజ్ఞా పారమిత
- (4) కనిష్ఠ చక్రవర్తి

[Question ID = 425][Question Description = S3_Telugu_Q095]

1. 1 [Option ID = 1697]
2. 2 [Option ID = 1698]
3. 3 [Option ID = 1699]
4. 4 [Option ID = 1700]

6)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు . కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహీపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు

ఒక అనుక గాముకు దీక బనినట్లు నిరూప సమకాలిలో ఉంది అనుకనునుది తెలంగాణలోని బహుళి నిజానూబాగు జిల్లా సాంశము దీనిది

పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడుందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా అపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన వంద సంవత్సరాలకు వేసారిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మధ్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. ధేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు ధేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం ధేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. ధేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. ధేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వ వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల ధేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు , మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ ధేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహాసుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహాసుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడపటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

ఆంధ్రదేశంలోని చైత్యక సంప్రదాయాన్ని ప్రారంభించినది.

- (1) అజాతశత్రు
- (2) మహాదేవ ధేరుడు
- (3) అశోక చక్రవర్తి
- (4) మహా కాత్యాయనుడు

7)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు. కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహీపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా అపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన వంద సంవత్సరాలకు వేసారిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మధ్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. ధేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు ధేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం ధేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. ధేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. ధేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వ వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల ధేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు, మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ ధేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహానుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహానుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది.బౌదంపొందిన దశలలో ఇది కడపటిది. వజ్రయానం రావడం వల

బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

మహా సాంఘికులు దేనికి ప్రాధాన్యమిచ్చారు.

- (1) ఆచారాలకు
- (2) శీలానికి
- (3) ఆత్మవిచారానికి
- (4) నీతికి

[Question ID = 427][Question Description = S3_Telugu_Q097]

1. 1 [Option ID = 1705]
2. 2 [Option ID = 1706]
3. 3 [Option ID = 1707]
4. 4 [Option ID = 1708]

8)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు. కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహీపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యానుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరండం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా అపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాల విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన పంద సంవత్సరాలకు వేసాలిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మద్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. ధేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు ధేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం ధేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. ధేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. ధేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వ వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల ధేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు, మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ ధేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద, బహుశ్రుతీయ లోకోత్తరవాద సంప్రదాయములు మిగిలినవి.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశములోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందిడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహానుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహానుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడపటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

ఈ క్రిందివారిలో బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యుడు

- (1) అస్సక రాజు
- (2) మహాకాత్యాయనుడు
- (3) అజాతశత్రు
- (4) దశవృద్ధుడు

[Question ID = 428][Question Description = S3_Telugu_Q098]

1. 1 [Option ID = 1709]
2. 2 [Option ID = 1710]
3. 3 [Option ID = 1711]
4. 4 [Option ID = 1712]

9)

సూచన : ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వ్యాస భాగమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానాలు రాయండి.

తెలుగు దేశంలో బౌద్ధం ఎప్పటి నుండి పరివ్యాప్తమైనదో తెలియదు . కాని, బుద్ధుడు జీవించి యుండగనే ఆ మహామహుని బోధలు దక్షిణాపథ వాసుల హృదయాలను ఆకర్షించిన వనుటకు ఆధారమున్నది. దక్షిణాపథ నివాసియైన నటుడొకడు బుద్ధుని సమకాలికుడయిన బిందుసార మహీపతి సమక్షమున మహాసంబోధి వరకు బుద్ధుని జీవితాన్ని నాటకంగా ప్రదర్శించెననీ, దక్షిణాపథం నుంచి వెళ్లిన మరికొందరు నటులు శోభావతీ నగరాధిపతి సమక్షమున బుద్ధ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినారనీ తెలుగు దేశంలో, అందులో సూత్రధారుడే బుద్ధవేషాన్ని, తదితరులు బౌద్ధ భిక్షువుల పాత్రలను ధరించారనీ టిబెట్టు దేశ బౌద్ధ గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యులలో ఒకడయిన మహాకాత్యాయనుడు ఒక అస్సక రాజుకు దీక్ష ఇచ్చినట్లు విమాన పత్తవ్యాఖ్యలో ఉంది. అస్సకమన్నది తెలంగాణాలోని ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లా ప్రాంతము. దీనికి పోతన రాజధాని. పోతన ఇప్పటి నిజామాబాదు జిల్లాలోని బోధన్.

బుద్ధుని జీవిత కాలంలో కాకపోయినా, బౌద్ధం ఆయన నిర్వాణం పొందిన కొద్దికాలానికే తెలుగుదేశంలోని భాగమైన కళింగ దేశంలో వ్యాపించింది. దహనమైన వెనుక చితి నుండి బుద్ధుని ఎడమ కోర పంటిని తీసి జాగ్రత్త పెట్టి భేమాధేరుడనే ముని కళింగ దేశాధిపతికిస్తే ఆ రాజు దానికొక రత్నకరందం చేయించి దానిలో పెట్టి పూజిస్తూవచ్చాడు. ఆ రాజధాని దంతపురం బుద్ధ దంత మహిమ వల్ల బుద్ధ వాఙ్మయంలో చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ దంత ధాతువు కోసం కళింగం మీదికి ఎందరు రాజులో దండెత్తివచ్చారు. దానిని బలిమినైనా తీసుకుపోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో, చివరకా దంతధాతువు సింహళ ద్వీపానికి వెళ్లింది. ఇప్పటికీ అది అక్కడుందంటారు.

బుద్ధుడు తాను జీవించి ఉన్నంతకాలము సాంఘికులలో అభిప్రాయ భేదాలవల్ల చీలికలు రాకుండా ఆపు చేశాడు. నిర్వాణం పొందిన తర్వాత బౌద్ధ సాంఘికులలో బుద్ధుడుపదేశించిన ధర్మాలు విషయంలో అభిప్రాయ భేదం కలిగింది. అప్పుడు సప్రమాణంగా బౌద్ధ ధర్మాన్ని గ్రంథస్థం చేయుటకు అజాతశత్రుని ఆదరణ క్రింద రాజగృహంలో ఒక గొప్ప బౌద్ధమహాసభ జరిగింది. దీనిలో బౌద్ధ ధర్మం నిర్వచింపబడి గ్రంథస్థం అయింది. అటు తర్వాత బుద్ధుడు గతించిన వంద సంవత్సరాలకు వేసారిలోని పజ్జికులము వారు దశవత్సాని దశవస్తువుల విషయంలో ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘిస్తూవచ్చారు. ఈ దశ వస్తువులలో బౌద్ధ సాంఘికులు స్వర్ణరజతములను పరిగ్రహించకూడదు. మద్యపానము చేయకూడదు. ఈ విషయాన్ని విచారించి ఆచారనిర్ణయం చేయుటకు రెండవమారు బౌద్ధమహాసభ వైశాలిలో సమావేశమయింది. థేరులు ఈ దశ వస్తువుల విషయం ప్రాచీనాచారం ఉల్లంఘించిన సాంఘికులను బహిష్కరించారు. ధర్మం నిర్ణయించారు. పదివేల మంది భిక్షులు థేరసంఘాన్ని విడిచిపెట్టి పోయినారు. వీరే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉండడం వల్ల ఈ వర్గం వారికి మహాసాంఘికులని పేరు కలిగింది. అప్పటి నుండి బౌద్ధ సంఘం థేరులని, మహా సాంఘికులని రెండు పక్షాలయింది. థేరులు శీలమునకు, నీతికి, ఆచారమునకు ప్రాధాన్యమిస్తే - మహా సాంఘికులు తత్వ విచారమునకు, లోకోపకార విషయములకు ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. థేర సంప్రదాయం లోని ఒక శాఖకు విభజ్యవాదమని పేరు.

అశోక చక్రవర్తి ఈ సంప్రదాయము వారిని అధికంగా ఆదరించాడు. అశోక చక్రవర్తి కాలంలో పాటలీపుత్ర నగరమూ మగధ దేశమూ భారత దేశంలో బౌద్ధానికి కేంద్రాలయినవి. మౌర్యులకు తరువాత మగధను పాలించిన శుంగవంశజులు, కాణ్వు వంశజులు బౌద్ధులను హింసించడం వల థేరవాదులు సింహళ గాంధారములకు , మహా సాంఘికులు తెలుగు దేశానికి వలసపోయినారు. మౌర్య సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత హిందూ దేశంలో బౌద్ధానికి ఆంధ్రదేశమే కేంద్రమయింది. మహా దేవ థేరుడనే ముని ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి ఇచ్చట చైత్యక సంప్రదాయం స్థాపించాడు. మహా సాంఘికులలోని ఆరు సంప్రదాయములలో ఈ చైత్యక సంప్రదాయం ఒకటి. గోకులిక, ఏకవ్యవహారిక, ప్రజ్ఞప్తివాద,

బహుశ్రుతియు ల క ఆంబా నలబ్రహ్మయుములు మౌనము.

మహావస్తులో ఉన్నట్లు మహా చైత్యపూజకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమివ్వడం వల్లనేమో ఈ సంప్రదాయానికి చైత్యక సంప్రదాయమని పేరు వచ్చింది. చైత్యక సంప్రదాయం వారికి ధనకటకం అంటే అమరావతి కేంద్రమయినది. ఈ చైత్యకులలో మరల పూర్వ శైల, అపరశైల, రాజగిరిక, సిద్ధార్థకములని మళ్ళీ నాలుగు సంప్రదాయము లేర్పడినవి. ఈ చైత్యకులు అంధకులు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని వారు. పూర్వశైలమన్నది ధనకటక మహాచైత్యమునకు తూర్పున, అపర శైలము ఆ మహా చైత్యమునకు పడమట నున్న బౌద్ధ సంఘములపేరు. పూర్వ శైలము ఇప్పటి ఘంటసాల, అపరశైల మిప్పటి నాగార్జునును కొండ కావచ్చునేమో. నాగార్జునుని కొండ శాసనములలో బహుశ్రుతీయులు, అపరశైలీయులు, పూర్వశైలీయులు, రాజగిరికులు, విభజ్యవాదులు మొదలైన వేరువేరు సంప్రదాయాలవారు ఉదాహృతులయినారు. వీరందరు అక్కడి విహారాలలో ఉండినట్లు ఊహించవచ్చును. టిబెట్టు దేశ ఐతిహ్యమును అనుసరించి పూర్వశైల అపరశైలనికాయములవారి ప్రాకృత భాషలో రచించిన ప్రజ్ఞాపారమితానే గ్రంథం ఉండేదనిన్ని, దీనిలోనే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు బీజప్రాయంగా ఉండేవనీ, ఇవి మహాయాన సంప్రదాయం రూపొందడానికి చాలా తోడ్పడినవని పరిశోధక పండితులంటారు.

కనిష్ఠ చక్రవర్తి నాలుగవ తడవ బౌద్ధ సభను సమావేశపరచేనాటికే మహాయానమునకు సంబంధించిన భావాలు దేశమంతటా పొటమరించి ఉన్నవి. వాటికోరూపమిచ్చి ఒక గొప్ప సంప్రదాయం మహాయానంగా రూపొందించిన ఆయన నాగార్జునాచార్యులవారు. మహాయానం రూపొందడంతో బౌద్ధం ప్రతివ్యక్తికీ, ప్రతి గృహస్థుకూ అందుబాటులోనికి వచ్చింది. బుద్ధం బహువ్యాప్తమయింది. అంతటినుంచి బౌద్ధంలో తత్వ జిజ్ఞాస ఎక్కువయింది.

నాగార్జునాచార్యులవారు తత్వ విచారము కావించి శూన్యవాదం ప్రతిపాదించారు. కాని దీనితో సాంఘికులకు తృప్తి కలుగలేదు. అప్పుడు మైత్రేయనాథుడు విజ్ఞానవాదమును ప్రతిపాదించారు. నిర్వాణం పొందిన తరువాత మిగిలేది శూన్యమని నాగార్జునాచార్యులవారంటే విజ్ఞానమని మైత్రేయనాథుడన్నాడు. విజ్ఞానవాదమునకే యోగాచారవాదమనిన్ని పేరు. ఇంకను బౌద్ధంలో తత్వ విచారం ముదిరి విజ్ఞానానికి మహాసుఖం కూడా కలిసింది.

ఈ మహాసుఖ వాదంలో నుంచే వజ్రయానం ఆవిర్భవించింది. బౌద్ధంపొందిన దశలలో ఇది కడవటిది. వజ్రయానం రావడం వల్ల బౌద్ధంలో సంఖ్యాతీతంగా దేవీదేవతలు వెలిశారు. విగ్రహ నిర్మాణం ప్రబలింది.

అస్సకరాజుకు బౌద్ధదీక్ష ఇచ్చినది ఎవరు ?

- (1) బింబిసార మహీపతి
- (2) అజాతశత్రు
- (3) అశోక చక్రవర్తి
- (4) మహా కాత్యాయనుడు

[Question ID = 429][Question Description = S3_Telugu_Q099]

1. 1 [Option ID = 1713]
2. 2 [Option ID = 1714]
3. 3 [Option ID = 1715]
4. 4 [Option ID = 1716]

Topic:- Telugu_Q100-105_L1_P2_CTET

1) సూచన : ఈ క్రింది ఇవ్వబడిన పద్యమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానములు రాయండి.

కౌరవనాథుఁ డా నహుషుకైవడి నాశముఁ బొందు; వాసవ
శ్రీ రమణీయుడై జయము సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశి వే
లా రశనా సముజ్జ్వల విలాస మనోహర మేదినీ వధూ
సార సమగ్ర భోగముల సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దమ్ములున్

‘శ్రీరమ’ పదం యొక్క గురు లఘు క్రమం ఈ క్రిందివాటిలో ఏది ?

- (1) Ull
- (2) UUl
- (3) UlU
- (4) lUl

[Question ID = 430][Question Description = S3_Telugu_Q100]

1. 1 [Option ID = 1717]
2. 2 [Option ID = 1718]
3. 3 [Option ID = 1719]
4. 4 [Option ID = 1720]

- 2) సూచన : ఈ క్రింది ఇవ్వబడిన పద్యమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానములు రాయండి.
- కౌరవనాథుఁ డా నహుషకైవడి నాశముఁ బొందు; వాసవ
శ్రీ రమణీయుడై జయము సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశి వే
లా రశనా సముజ్జ్వల విలాస మనోహర మేదినీ వధూ
సార సమగ్ర భోగముల సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దమ్ములున్

పద్యములో గల అలంకారము

- (1) ఉత్పేక్షాలంకారము
- (2) రూపకాలంకారము
- (3) నిదర్శనము
- (4) స్వభావోక్తి.

[Question ID = 431][Question Description = S3_Telugu_Q101]

1. 1 [Option ID = 1721]
2. 2 [Option ID = 1722]
3. 3 [Option ID = 1723]
4. 4 [Option ID = 1724]

- 3) సూచన : ఈ క్రింది ఇవ్వబడిన పద్యమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానములు రాయండి.
- కౌరవనాథుఁ డా నహుషకైవడి నాశముఁ బొందు; వాసవ
శ్రీ రమణీయుడై జయము సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశి వే
లా రశనా సముజ్జ్వల విలాస మనోహర మేదినీ వధూ
సార సమగ్ర భోగముల సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దమ్ములున్

ఈ పద్య ఛందస్సు ఏ వృత్తానికి చెందింది

- (1) ఉత్పలమాల
- (2) చంపకమాల
- (3) శార్దూలము
- (4) మత్తేభము

[Question ID = 432][Question Description = S3_Telugu_Q102]

1. 1 [Option ID = 1725]
2. 2 [Option ID = 1726]
3. 3 [Option ID = 1727]
4. 4 [Option ID = 1728]

- 4) సూచన : ఈ క్రింది ఇవ్వబడిన పద్యమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానములు రాయండి.
- కౌరవనాథుఁ డా నహుషకైవడి నాశముఁ బొందు; వాసవ
శ్రీ రమణీయుడై జయము సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశి వే
లా రశనా సముజ్జ్వల విలాస మనోహర మేదిని వధూ
సార సమగ్ర భోగముల సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దమ్ములున్

ఈ పద్యములోని యతి _____ అక్షరానికి చెల్లుతుంది ?

- (1) 1 - 10
- (2) 1 - 11
- (3) 1 - 13
- (4) 1 - 14

[Question ID = 433][Question Description = S3_Telugu_Q103]

- 1. 1 [Option ID = 1729]
- 2. 2 [Option ID = 1730]
- 3. 3 [Option ID = 1731]
- 4. 4 [Option ID = 1732]

- 5) సూచన : ఈ క్రింది ఇవ్వబడిన పద్యమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానములు రాయండి.
- కౌరవనాథుఁ డా నహుషకైవడి నాశముఁ బొందు; వాసవ
శ్రీ రమణీయుడై జయము సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశి వే
లా రశనా సముజ్జ్వల విలాస మనోహర మేదిని వధూ
సార సమగ్ర భోగముల సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దమ్ములున్

ఈ పద్యం ప్రకారం నహుషుడి వలె నశించేది ఎవరు ?

- (1) ధర్మరాజు
- (2) ఇంద్రుడు
- (3) దుర్యోధనుడు
- (4) మనోహరుడు

[Question ID = 434][Question Description = S3_Telugu_Q104]

- 1. 1 [Option ID = 1733]
- 2. 2 [Option ID = 1734]
- 3. 3 [Option ID = 1735]
- 4. 4 [Option ID = 1736]

6) సూచన : ఈ క్రింది ఇవ్వబడిన పద్యమును చదివి ప్రశ్నకు సమాధానములు రాయండి.
 కౌరవనాథుఁ డా నహుషకైవడి నాశముఁ బొందు; వాసవ
 శ్రీ రమణీయుడై జయము సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశి వే
 లా రశనా సముజ్జ్వల విలాస మనోహర మేదినీ వధూ
 సార సమగ్ర భోగముల సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దమ్ములున్

ఇంద్రవైభవంతో విజయం సాధించేది ఎవరు ?

- (1) ధర్మజుడు
- (2) సముద్రుడు
- (3) కౌరవనాథుడు
- (4) రమణీయుడు

[Question ID = 435][Question Description = S3_Telugu_Q105]

1. 1 [Option ID = 1737]
2. 2 [Option ID = 1738]
3. 3 [Option ID = 1739]
4. 4 [Option ID = 1740]

Topic:- Telugu_Q106-120_L1_P2_CTET

1) అధిభాషా స్పృహ అంటే _____ ?

- (1) వ్యాకరణ సూత్రాలను వర్ణించటం
- (2) అభ్యాసకులు ఎలా నేర్చుకొంటారు, మూడవ భాషలో కొన్ని భాషపద్ధతులను అధ్యయనం చేయటం
- (3) భాష గురించి ఆలోచించే, మాట్లాడే సామర్థ్యం
- (4) శబ్దాల సంబంధాలను వాటి అర్థాలను అవగాహన చేసుకోవటం

[Question ID = 436][Question Description = S3_Telugu_Q106]

1. 1 [Option ID = 1741]
2. 2 [Option ID = 1742]
3. 3 [Option ID = 1743]
4. 4 [Option ID = 1744]

2) ఒక ఉపాధ్యాయుడి ఒక పద్ధతి ప్రకారం విద్యార్థుల సమస్యలను నిర్మించి సరైన _____ పద్ధతులను అనువర్తించజేస్తాడు

- (1) పరిహారాత్మక (రెమిడియల్)
- (2) సందర్భగత (సిట్యుయేషనల్)
- (3) నిగమన
- (4) నిర్మాణవాద

[Question ID = 437][Question Description = S3_Telugu_Q107]

1. 1 [Option ID = 1745]
2. 2 [Option ID = 1746]
3. 3 [Option ID = 1747]
4. 4 [Option ID = 1748]

3)

ఒక ఆరవ తరగతి ఉపాధ్యాయురాలు వాచక పుస్తకంలోని ఒక అధ్యాయం యొక్క యధార్థ అర్థాన్ని రాబట్టేందుకు అభ్యాసకులను రెండుసార్లు చదవమని అడుగుతుంది. ఈ సందర్భంలో ఆమె అభివృద్ధి చేస్తున్న పఠన నైపుణ్యం ?

- (1) విస్తృత పఠనం
- (2) తీవ్ర పఠనం
- (3) వంకర టింకర
- (4) భాగస్వామ్య పఠనం

[Question ID = 438][Question Description = S3_Telugu_Q108]

1. 1 [Option ID = 1749]
2. 2 [Option ID = 1750]
3. 3 [Option ID = 1751]
4. 4 [Option ID = 1752]

4)

పిల్లలు నామ్ చామ్ స్క్రీ ప్రకారం భాషా సముపార్జనకై అంతర్గ జ్ఞానం కారణంగా ప్రొగ్రామై ఉంటారు _____.

- (1) విశ్వజనీన పదజాలం
- (2) సార్వత్ర వ్యాకరణం
- (3) సార్వత్రిక నిర్మాణం
- (4) సార్వత్రిక మాండలికం

[Question ID = 439][Question Description = S3_Telugu_Q109]

1. 1 [Option ID = 1753]
2. 2 [Option ID = 1754]
3. 3 [Option ID = 1755]
4. 4 [Option ID = 1756]

5) భాషా సంస్కృతి వాతావరణానికి సంబంధించి ఈ క్రిందివాటిలో ఏది సరైనది ?

- (1) పాఠశాల కాలంలో అనేక సంస్కృతులను గురించి తెలుసుకోవడానికి అది ఉపకరిస్తుంది.
- (2) అప్రయత్నంగా భాషా పెరుగుదలకు, అభివృద్ధికి అది పునాది వేస్తుంది.
- (3) అభ్యాసకుడి విభిన్నమైన అవసరాలను అది పట్టించుకొంటుంది.
- (4) భాషా సిద్ధాంతాల మీద పట్టు సాధించటానికి అది సహకరిస్తుంది.

[Question ID = 440][Question Description = S3_Telugu_Q110]

1. 1 [Option ID = 1757]
2. 2 [Option ID = 1758]
3. 3 [Option ID = 1759]
4. 4 [Option ID = 1760]

6)

ఒక సమర్థవంతమైన భాషాబోధకుడిగా 8 వ తరగతి విద్యార్థుల భాషాభివృద్ధికి మీరు ఈ క్రిందివాటిలో దేనిని ఆచరిస్తారు

- (1) వారి స్థాయిని తెలుసుకునేందుకు క్రమం తప్పకుండా పరీక్ష పెట్టటం
- (2) వాచక పుస్తకం నుంచి భాష బోధించటం
- (3) లక్ష్య భాషలో వారు మాట్లాడేందుకు పరస్పర సంభాషణ చేసేందుకు అవకాశం కల్పించటం.
- (4) అభ్యాసం, ఇతర కార్యకలాపాలలో రియాలిటీ ఉపయోగించటం

[Question ID = 441][Question Description = S3_Telugu_Q111]

1. 1 [Option ID = 1761]
2. 2 [Option ID = 1762]
3. 3 [Option ID = 1763]

- 7) ప్రారంభానుగత మూల్యాంకనం ఈక్రింది విషయంలో ఉపకరిస్తుంది
- (1) తరగతి గదిలో పోటీ వాతావరణాన్ని నెలకొల్పేందుకు
 - (2) బోధనలో ఉపాధ్యాయుడి సామర్థ్యాన్ని మూల్యాంకనం చేసేందుకు
 - (3) అభ్యాసకులు అభివృద్ధి చెందుటకు నాణ్యమైన ఫీడ్ బ్యాక్ అందించటం
 - (4) ఒక వారంలో పరీక్షలు నిర్వహించటం

[Question ID = 442][Question Description = S3_Telugu_Q112]

1. 1 [Option ID = 1765]
2. 2 [Option ID = 1766]
3. 3 [Option ID = 1767]
4. 4 [Option ID = 1768]

- 8) పైకి చదవటం అనేది ఇందువల్ల మంచి మార్గం
- (1) అభ్యాసకులు వేగంగా చదివేటట్లు చేస్తుంది
 - (2) అభ్యాసకులు వాచక పుస్తకాన్ని పంచుకొనేటట్లు చేస్తుంది.
 - (3) తమ వంతు కోసం అభ్యాసకులు భవిష్యత్తు వైపు చూసేటట్లు చేస్తుంది
 - (4) అభ్యాసకులు విరామ చిహ్నాలను ఉపయోగిస్తూ ఖచ్చితంగా ఉచ్చరిస్తూ చదివేటట్లు చేస్తుంది.

[Question ID = 443][Question Description = S3_Telugu_Q113]

1. 1 [Option ID = 1769]
2. 2 [Option ID = 1770]
3. 3 [Option ID = 1771]
4. 4 [Option ID = 1772]

- 9) ఒక ఉపాధ్యాయుడు కొత్తగా ఆవిర్భవిస్తున్న రచయితలో మంచి రచనా నైపుణ్యాన్ని ఎలా అభివృద్ధి చేస్తాడు?
- (1) రాసే విషయాన్ని గురించి, పదాల పరిమితి గురించి స్పష్టమైన సూచనలు చేయటం
 - (2) బాగా రాసినప్పుడు అభ్యాసకుల్ని ప్రశంసించటం, మరింత మెరుగ్గా రాసేందుకు ప్రత్యేక వ్యాఖ్యలు చేయటం
 - (3) అభ్యాసకుల్ని మంచి చేతిరాతతో రాయమని అడగటం
 - (4) కేవలం వ్యాకరణ సంబంధ తప్పుల గురించి అభ్యాసకులకు వివరణాత్మకంగా ఫీడ్ బ్యాక్ ఇవ్వటం

[Question ID = 444][Question Description = S3_Telugu_Q114]

1. 1 [Option ID = 1773]
2. 2 [Option ID = 1774]
3. 3 [Option ID = 1775]
4. 4 [Option ID = 1776]

- 10) భావప్రసార భాషాబోధన తరగతి గదిలో అభ్యాసకులకు ప్రయోజనకరమైన సంభాషణలలో పాల్గొనటానికి అవకాశం ఇవ్వటాన్ని గురించి నొక్కి చెబుతుంది. అది దీన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది. ?
- (1) తరగతి గదిలో మాతృభాషను స్వేచ్ఛగా ఉపయోగించటం
 - (2) పఠనంలో వారి అవగాహనను పెంచటం
 - (3) వాళ్ల లిఖిత వ్యక్తీకరణను అభివృద్ధి చేయటం
 - (4) లక్ష్య భాషలో వాళ్ల సంభాషణా నైపుణ్యాన్ని మెరుగుపరచటం

[Question ID = 445][Question Description = S3_Telugu_Q115]

1. 1 [Option ID = 1777]

2. 2 [Option ID = 1778]
3. 3 [Option ID = 1779]
4. 4 [Option ID = 1780]

11) పరన అవగాహన ఈ సామర్థ్యాన్నిస్తుంది ?

- (1) ఒక వాచకాన్ని అర్థం చేసుకొవటానికి అందులోని పదాలన్నింటిని తెలుసుకోవటం
- (2) లిఖిత ప్రతీకల్ని వాటికి సమానమైన శబ్దాలకు అనువదించటం
- (3) ధారాళంగా చదివేందుకు అక్షరాలను గ్రహించటం డీకోడ్ చేయటం
- (4) వాచకంతో సంభాషించి అర్థాన్ని నిర్మించటం

[Question ID = 446][Question Description = S3_Telugu_Q116]

1. 1 [Option ID = 1781]
2. 2 [Option ID = 1782]
3. 3 [Option ID = 1783]
4. 4 [Option ID = 1784]

12)

వాచకంలోని క్లిష్ట పదాలను ఎదుర్కొనేందుకు ఒక భాషా ఉపాధ్యాయురాలు మొదట పదాలను మాతృభాషలోకి మార్చుతుంది. ఆ తరువాత వాటిని బట్టిపట్టమని పిల్లల్ని అడుగుతుంది. ఆ సందర్భంలో ఆమె ఉపయోగిస్తున్న పద్ధతి _____.

- (1) వ్యాకరణ అనువాద పద్ధతి
- (2) ప్రత్యక్ష పద్ధతి
- (3) నిర్మాణ పద్ధతి నైపుణ్యం
- (4) భావప్రసార పద్ధతి

[Question ID = 447][Question Description = S3_Telugu_Q117]

1. 1 [Option ID = 1785]
2. 2 [Option ID = 1786]
3. 3 [Option ID = 1787]
4. 4 [Option ID = 1788]

13) అభ్యాసకుడు రచన క్రమాన్ని మొదలు పెట్టటంలో మొదటి మెట్టు

- (1) మేధోమధనం
- (2) చిత్తు ప్రతిరాయటం
- (3) ఎడిటింగ్
- (4) సరిదిద్దటం

[Question ID = 448][Question Description = S3_Telugu_Q118]

1. 1 [Option ID = 1789]
2. 2 [Option ID = 1790]
3. 3 [Option ID = 1791]
4. 4 [Option ID = 1792]

14)

ఒక భాషా ఉపాధ్యాయురాలు అభ్యాసకులను మూల్యాంకనం చేస్తున్నప్పుడు ముఖ్యంగా దృష్టి సారించాల్సింది _____.

- (1) అభ్యాసకుడి సామర్థ్య ప్రదర్శన గురించి సమాచారం రాబట్టేందుకు అనేక మార్పులను ఉపయోగించటం
- (2) వారి సామర్థ్య ప్రదర్శనను కొలిచేందుకు యూనిట్ పరీక్ష నిర్వహించటం, ఆ రికార్డు ఉంచటం
- (3) మౌఖిక పరీక్ష మీద దృష్టి పెట్టటం, మూల్యాంకనం చేయటం
- (4) ప్రాజెక్ట్ వర్క్స్ ఇవ్వటం

[Question ID = 449][Question Description = S3_Telugu_Q119]

1. 1 [Option ID = 1793]
2. 2 [Option ID = 1794]
3. 3 [Option ID = 1795]
4. 4 [Option ID = 1796]

15) భాషను అభ్యసించటానికి సంబంధించి ఈ క్రిందివాటిలో ఏ ప్రకటన వాస్తవమైనది ?

- (1) రెండవ భాషను నేర్చుకొంటున్నప్పుడు ఒక వ్యక్తినా భాషకు చెందిన ప్రాంతీయుడులాగా ఉచ్చరించాలి
- (2) ఇతర భాషలు నేర్చుకోవటంలో మొదటి భాష జోక్యం ఉంటుంది
- (3) ఇతర భాషను నేర్చుకోవటంలో మొదటి భాష మద్దతునిస్తుంది
- (4) ఒక భాష నేర్చుకోవటానికి వ్యాకరణ అభ్యాసం అత్యవసరం

[Question ID = 450][Question Description = S3_Telugu_Q120]

1. 1 [Option ID = 1797]
2. 2 [Option ID = 1798]
3. 3 [Option ID = 1799]
4. 4 [Option ID = 1800]

Topic:- ENG_Q121-128_L2_P2_CTET

1)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

Which of the following statements is NOT true ?

- (1) Holidays reset the human system
- (2) Relaxation must be a part of one's routine
- (3) Holidays are associated with higher morbidity
- (4) Performance ratings improve after vacations

[Question ID = 391][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q121]

1. 1 [Option ID = 1561]
2. 2 [Option ID = 1562]

- 3. 3 [Option ID = 1563]
- 4. 4 [Option ID = 1564]

2)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

Good heart health can be achieved through :

- (1) eating delicious food
- (2) quick weekend get aways
- (3) meeting new people
- (4) improved performance ratings

[Question ID = 392][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q122]

- 1. 1 [Option ID = 1565]
- 2. 2 [Option ID = 1566]
- 3. 3 [Option ID = 1567]
- 4. 4 [Option ID = 1568]

3)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

Which word in para 1 means 'completely involving' ?

- (1) immersing
- (2) feeling
- (3) absolute
- (4) indescribable

[Question ID = 393][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q123]

1. 1 [Option ID = 1569]
2. 2 [Option ID = 1570]
3. 3 [Option ID = 1571]
4. 4 [Option ID = 1572]

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

The word 'Morbidity' in para 2 does NOT refer to :

- (1) medical treatment
- (2) specific illness
- (3) disease symptoms
- (4) medical problems

[Question ID = 394][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q124]

1. 1 [Option ID = 1573]
2. 2 [Option ID = 1574]
3. 3 [Option ID = 1575]
4. 4 [Option ID = 1576]

5)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

The word 'Shop' in para 1 is a/an :

- (1) adverb
- (2) adjective
- (3) noun
- (4) verb

[Question ID = 395][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q125]

1. 1 [Option ID = 1577]
2. 2 [Option ID = 1578]
3. 3 [Option ID = 1579]
4. 4 [Option ID = 1580]

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

The word 'multiple' in para 3 is a/an :

- (1) adverb
- (2) noun
- (3) adjective
- (4) preposition

[Question ID = 396][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q126]

1. 1 [Option ID = 1581]
2. 2 [Option ID = 1582]
3. 3 [Option ID = 1583]
4. 4 [Option ID = 1584]

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

Read the following sentences carefully :

- (A) Going on a holiday reduces stress
 - (B) Holiday makers frequently leave jobs
 - (C) Sleep quality improves after vacation
- (1) (A) and (B) are correct, (B) is incorrect
 - (2) (A) and (C) are correct, (B) is incorrect
 - (3) (A) and (B) are incorrect, (C) is correct
 - (4) (B) and (C) are correct, (A) is incorrect

[Question ID = 397][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q127]

1. 1 [Option ID = 1585]
2. 2 [Option ID = 1586]
3. 3 [Option ID = 1587]
4. 4 [Option ID = 1588]

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. Everyone would agree that holidays and going on vacation is the absolute best for all. It usually involves traveling and traveling by any mode is exciting. Aside from the indescribable feeling of immersing yourself in a new culture, you relish delicious food, meet new people, shop and enjoy the beauty of nature. Travel holidays also provide several health benefits. When you go on a vacation your body, mind and soul take a break to reset.
2. Studies have proved that taking vacation is important for maintaining good physical health as they decrease the risk of heart disease, improves mental health and reduces stress. There are other studies that support the idea that taking time away to go on a holiday to the hills or to the beachside and be with your loved ones can be highly beneficial. A 2000 study showed that not going on a holiday was associated with a higher risk of morbidity and mortality during a nine - year period.
3. Even if you take a staycation or a quick weekend get away, the benefits help in everyday life . Creating a habit of relaxing allows you to add this to your routine and can aid in decreasing blood pressure which in turn reduces stress . Less stress makes you less anxious, gives you peace of mind and leads to better sleep. Infact, sleep quality improves by 17% for holidaymakers. Ernst & Young conducted an internal research and found that for each additional 10 hours of vacation employees took, their annual performance ratings improved by 8%. Plus, frequent vacationers were also less likely to leave the firm. So, by now you might be convinced that taking time for a holiday has multiple benefits that can keep you mentally, physically and emotionally happy and healthy.

A weekend get away and time spent _____ improves overall health.

- (1) on shopping mindlessly
- (2) with loved ones
- (3) working dutifully
- (4) to better one's annual rating

[Question ID = 398][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q128]

1. 1 [Option ID = 1589]
2. 2 [Option ID = 1590]
3. 3 [Option ID = 1591]
4. 4 [Option ID = 1592]

Topic:- ENG_Q129-135_L2_P2_CTET

1)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

Which part of speech is the underlined word in the following expression ?

'That remains a question' (para 1)

- (1) adjective
- (2) adverb
- (3) noun
- (4) verb

[Question ID = 399][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q129]

1. 1 [Option ID = 1593]
2. 2 [Option ID = 1594]
3. 3 [Option ID = 1595]
4. 4 [Option ID = 1596]

2)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

The underlined word in the sentence 'I want to help others see and feel that things can be different, in para 3 is a/an :

- (1) article
- (2) adverb
- (3) conjunction
- (4) adjective

[Question ID = 400][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q130]

1. 1 [Option ID = 1597]
2. 2 [Option ID = 1598]
3. 3 [Option ID = 1599]
4. 4 [Option ID = 1600]

3)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

'I never envisaged until a few years ago'. The word 'envisaged' in para 2 means the same as :

- (1) determined
- (2) discussed
- (3) respected
- (4) imagined

[Question ID = 401][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q131]

1. 1 [Option ID = 1601]
2. 2 [Option ID = 1602]
3. 3 [Option ID = 1603]
4. 4 [Option ID = 1604]

4)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

The word 'Vulnerable' in para 3 means the same as :

- (1) unprotected
- (2) unhealthy
- (3) unalarmed
- (4) determined

[Question ID = 402][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q132]

1. 1 [Option ID = 1605]
2. 2 [Option ID = 1606]
3. 3 [Option ID = 1607]
4. 4 [Option ID = 1608]

5)

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

Which of the following statements is NOT correct ?

- (1) Vision is important to overcome vulnerability
- (2) Treat yourself superior to others
- (3) Emotional people may suffer damage
- (4) Experience helps one discover oneself

[Question ID = 403][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q133]

1. 1 [Option ID = 1609]
2. 2 [Option ID = 1610]
3. 3 [Option ID = 1611]
4. 4 [Option ID = 1612]

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

Read the following statements carefully :

- (A) The writer was unaware of his weaknesses and abilities.
- (B) Over time, the writer has discovered himself and developed emotionally.
- (1) Both statements (A) and (B) are incorrect
 - (2) Statement (A) is incorrect and Statement (B) is correct
 - (3) Both statements (A) and (B) are correct
 - (4) Statement (A) is correct and Statement (B) is incorrect

[Question ID = 404][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q134]

1. 1 [Option ID = 1613]
2. 2 [Option ID = 1614]
3. 3 [Option ID = 1615]
4. 4 [Option ID = 1616]

Read the passage given below and answer that follow by selecting the correct / most appropriate option :

1. It took me a very long time to discover myself in a way that I can express myself, my thoughts and visions. Is there anyone reading this? Do I make a difference ? That remains a question, but I like to try. I know my low points, my weaknesses and I know better than anyone how I work. As I always say, and it remains a cliché, treating another as you would like to be treated yourself is the key. Unfortunately, I cannot control how someone else thinks, how they treat me and in what situation that has brought me. Yet with time and awareness I have kept my goal in mind. I want to show who I am, not how someone else presents me or treats me. I want to share how I think and and how things can be improved.
2. I was in a worse state when something was missing. Someone who understood me, who felt what I felt, who could articulate what was going on inside of me, someone who took care of me. But when that person was not there, I only had two options and I chose to fight how I could find myself in the chaos and make the chaos in my world change. I went through a development and growth that I never envisaged untill a few years ago.
3. I am an introvert, I am HSP (Highly Sensitive Person), someone with an extra sense, I see, feel and think deeply. I feel more vulnerable, because when you feel and experience everything so intensely, it can cause you enormous damage. I want to help others see and feel that things can be different. Because it is possible as long as you are willing to look at yourself with pure and genuine intentions.

According to the writer, What is possibly easier to achieve and is more genuine ?

- (1) Choosing chaos over cause
- (2) Suppressing emotions over time
- (3) Sharing emotions with others
- (4) Controlling others' reactions

[Question ID = 405][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q135]

1. 1 [Option ID = 1617]
2. 2 [Option ID = 1618]
3. 3 [Option ID = 1619]
4. 4 [Option ID = 1620]

Topic:- ENG_Q136-150_L2_P2_CTET

1) Translanguaging

- (1) shifts the focus from using one script to using many.
- (2) sees languages as two or more different systems.
- (3) places the issue of language learning at the center of language education.
- (4) challenges the monolingual models of understanding language learning.

[Question ID = 406][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q136]

1. 1 [Option ID = 1621]
2. 2 [Option ID = 1622]
3. 3 [Option ID = 1623]
4. 4 [Option ID = 1624]

2) _____ is a NOT barrier to creativity in a language classroom.

- (1) Discouraging unexpected and imaginative ideas
- (2) Expecting students to be compliant and conforming
- (3) Emphasis on grades and marks
- (4) Building your class on student's questions

[Question ID = 407][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q137]

1. 1 [Option ID = 1625]
2. 2 [Option ID = 1626]
3. 3 [Option ID = 1627]
4. 4 [Option ID = 1628]

3) Which of the following concepts is NOT related to teaching grammar lessons ?

- (1) Relationships between actions and periods of time.
- (2) Identify the agent of an action.
- (3) Duration.
- (4) Contrastive pairs.

[Question ID = 408][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q138]

1. 1 [Option ID = 1629]
2. 2 [Option ID = 1630]
3. 3 [Option ID = 1631]
4. 4 [Option ID = 1632]

4) 'What is the term coined by Stephen Krashen for describing a learner at a stage 'i' and language learning/acquisition takes place when she is exposed to slightly higher level at the level of 'i + 1'?

- (1) Comprehensible input
- (2) Comprehensible output
- (3) Comprehensible intake
- (4) Comprehensive language

[Question ID = 409][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q139]

1. 1 [Option ID = 1633]
2. 2 [Option ID = 1634]
3. 3 [Option ID = 1635]
4. 4 [Option ID = 1636]

5) Reading primarily involves

- (1) making a hypothesis, prediction and confirmation of one's guesses.
- (2) making a hypothesis, guessing unknown words and knowing how to pronounce them.
- (3) understanding the script and the layout: title, pictures and typeface of the text.
- (4) The ability to mentally translate the text in the first language.

[Question ID = 410][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q140]

1. 1 [Option ID = 1637]
2. 2 [Option ID = 1638]
3. 3 [Option ID = 1639]
4. 4 [Option ID = 1640]

6) It is important to use authentic texts wherever possible. ONE of the following is not a reason for using authentic texts. Identify the ODD one. Authentic texts_____.

- (1) present real-time texts to students.
- (2) are communicative in nature.
- (3) contain the culture of the language.
- (4) contain pictures and are more interesting.

[Question ID = 411][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q141]

1. 1 [Option ID = 1641]
2. 2 [Option ID = 1642]
3. 3 [Option ID = 1643]
4. 4 [Option ID = 1644]

- 7) Sarika used a listening passage to teach grammar. She gave examples, explained the rules to students and practiced the structures. Students are still not doing well on practice activities. Suggestions for Sarika are provided below. Choose the one that does NOT fit.
- (1) Work on her communication with students and help them practice often.
 - (2) Work with students on their reading abilities.
 - (3) Employ choral drills to teach grammar.
 - (4) Play audio-recordings in her class frequently.

[Question ID = 412][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q142]

1. 1 [Option ID = 1645]
2. 2 [Option ID = 1646]
3. 3 [Option ID = 1647]
4. 4 [Option ID = 1648]

- 8) "Find a word in the passage that means 'hopeless' ? This question is _____.
- (1) checking factual reading.
 - (2) checking inferential reading.
 - (3) eliciting information.
 - (4) checking a vocabulary concept.

[Question ID = 413][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q143]

1. 1 [Option ID = 1649]
2. 2 [Option ID = 1650]
3. 3 [Option ID = 1651]
4. 4 [Option ID = 1652]

- 9) A term closely associated with 'Bilingualism' is _____.
- (1) Language transfer
 - (2) Universal Grammar.
 - (3) Error Analysis.
 - (4) Language proficiency

[Question ID = 414][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q144]

1. 1 [Option ID = 1653]
2. 2 [Option ID = 1654]
3. 3 [Option ID = 1655]
4. 4 [Option ID = 1656]

- 10) "Ask students to organize four disjoint paragraphs in the right order." This is a question on _____
- (1) Understanding grammar in reading
 - (2) Organization in writing
 - (3) Vocabulary
 - (4) Pronunciation

[Question ID = 415][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q145]

1. 1 [Option ID = 1657]
2. 2 [Option ID = 1658]
3. 3 [Option ID = 1659]
4. 4 [Option ID = 1660]

- 11) Kajal's lesson on speaking practice went badly. Identify what she should NOT have done.
- (1) She got students to sit in pairs.
 - (2) The role-plays were explained in detail.
 - (3) She handed out the written instructions before the role play practice began.
 - (4) She chose to stand in one place and addressed the issues faced from the front of the class.

[Question ID = 416][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q146]

1. 1 [Option ID = 1661]
2. 2 [Option ID = 1662]
3. 3 [Option ID = 1663]
4. 4 [Option ID = 1664]

- 12) A teacher of class VI draws the attention of learners toward their errors in speaking and writing. However, she does not mention who commits such errors. What does she do ?
- (1) She provides feedback
 - (2) She is taking a remedial class
 - (3) She corrects her errors
 - (4) She takes a grammar class

[Question ID = 417][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q147]

1. 1 [Option ID = 1665]
2. 2 [Option ID = 1666]
3. 3 [Option ID = 1667]
4. 4 [Option ID = 1668]

- 13) Which of the following statements regarding teaching grammar lessons is NOT appropriate ?
- (1) Creating mental images to make connections between words.
 - (2) Using a paragraph instead of sentences for teaching.
 - (3) Using incorrect student language to talk about errors in speaking.
 - (4) Using listening for teaching grammar.

[Question ID = 418][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q148]

1. 1 [Option ID = 1669]
2. 2 [Option ID = 1670]
3. 3 [Option ID = 1671]
4. 4 [Option ID = 1672]

- 14) What is *Bhasha Sangam* ?
- (1) It is a programme on languages
 - (2) It is a confluence of languages
 - (3) It is a government of India's programme to promote Indian languages in school.
 - (4) It is a government of India's programme for the study of languages in school.

[Question ID = 419][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q149]

1. 1 [Option ID = 1673]
2. 2 [Option ID = 1674]
3. 3 [Option ID = 1675]
4. 4 [Option ID = 1676]

15) Study of language is called _____.

- (1) Grammar
- (2) Linguistics
- (3) Pedagogy
- (4) Language policy

[Question ID = 420][Question Description = S10_English Content/Pedagogy_Q150]

- 1. 1 [Option ID = 1677]
- 2. 2 [Option ID = 1678]
- 3. 3 [Option ID = 1679]
- 4. 4 [Option ID = 1680]